

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE
CUPRINZÂND BULETINUL SECȚIEI SOCIAL-ECONOMICE A „ASTREI“

Anul II
N-rii

Comitetul de direcție : V. Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, G. Bogdan-Duică,
I. Lupaș; O. Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea, V. C. Osvadă și Ion Clopoșel

Număr
dublu

36 și 37

CLUJ, DUMINECĂ 6 și 13 SEPTEMBRIE, 1925

Lei 20

C U P R I N S U L :

- PROBLEME SOCIALE: Societatea națiunilor
Corupția (determinarea fenomenului)
- POLITICA EXTERNĂ: Interdependența popoarelor
- ACTUALITĂȚI: Problema locuinței aiurea și la noi
Orele de lucru la instanțele judecătorești
Despre turismul nostru
Se ruinează un monument străbun
Incepe școala
- BULETINUL SECȚIEI SOCIAL-ECONOMICE A ASTREI:
După serbările Astrei la Reghin
Alegerea președintelui și comitetului Astrei
Misiunea sanitară a Astrei
- DISCUȚII LITERARE: O carte interesantă despre Mauriciu
Jókai
- BIOPOLITICA: O cruciadă modernă
Tratamentul hidromineral și balnear și băile dela Lipova
Rolul social al dispensariilor pentru copii sugari
Cronica medicală: Laboratorul «Lavoisier». — Școala
de surori vizitatoare. — O contagiune de variolă. — So-
cietatea Principele Mircea în Mănăstur
- PROBLEME ECONOMICE: Problema agrară în România (o
carte în franțuzește a d-lui Mitiță Constantinescu)
Săptămâna economică-financiară: Soarta grâului. —
Lonea. — Camerele agricole. — Camerele de Comerț
și Industrie. — Jocurile de noroc
- ÎNVĂȚĂMÂNT, EDUCAȚIE: Reforma învățământului uce-
nicilor
- CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Congresul tinerimii
române la Sibiu. — Secțiunea tehnică și industrială a
Astrei. — Cărți, ziare, reviste (Adevărul Literar și Ar-
tistic)
Popularizarea științei (I. Simionescu)
- FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE: Așteptăm. — Cineva care pleacă. — Con-
gresul contabililor. — Pentruca o carte să se citească. — Ospitalitate. — Insemnătatea
economică și noua orientare a Basarabiei. — O cruciadă modernă. — Administrative. —
Răsfoind publicațiile străine.
- N. Ghiulea
Tr. Brăileanu
Ion Clopoșel
Corneliu Botez
Dr. Lucian Borcia
Dr. Alex. Borza
Dacul dela Streiu
Horia Trandafir
- Ion Clopoșel
Onisifor Ghibu
Dr. Axente Iancu
- Al. Ciura
Dr. Axente Iancu
Dr. Const. Stanca
Dr. Cornel Radu
- Dr. Axente Iancu
Laurențiu Popescu
- N. Ghiulea
Cristofor Epure
- B. & B.
Valeriu Pușcariu

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIRII NR. 8
Abonamente: pe un an 600 lei. — Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcțio-
narii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite.
In America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an

SOCIETATEA DE MĂINE

REVISTĂ SOCIAL-ECONOMICĂ

Comitetul de direcție: V. Galdiș, D. Gusti, M. Popovici, G. Bogdan-Duică, Ioan Lupăș, Onisifor Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea V. C. Osvadă și Ion Clopoțel.

Colaboratori: T. Albani, D. Antal, N. Bagdasar, Axente Banciu, A. P. Bănuș, V. Bogrea, dr. L. Borcea, dr. Al. Borza, Tr. Brăileanu, N. Buta, O. Boitoș, I. Breazu, A. Buteanu, S. Cioran, Al. Ciura, A. Cotruș, I. Cristea, dr. E. Dăianu, N. Dașcovici, dr. Aurel Dobrescu, Silviu Dragomir, I. Duma, A. Esca, Mircea Florian, I. Flueraș, Vladimir Ghidionescu, N. Hoiescu, Ovidiu Hulea, dr. Daniil Ciugureanu, dr. Axente Iancu, dr. I. Iacobovici, Petru Ilcuș, Emil Isac, D. B. Ionescu, dr. Ioan Iosif, dr. Victor Jinga, Iosif Jumanca, dr. C. Lacea, I. I. Lapedatu, Victor Lățiu, dr. Aurel Lazăr, dr. A. Magier, ing. Macșai, Aug. Maior, dr. Sabin Manuilă, Simion Mehedinți, Ștefan Meteș, dr. Zaharia Munteanu, Teodor Neș, dr. Ion Nandriș, Sabin Opreanu, Zenovie Păclișanu, Horia Petra-Petrescu, Ecaterina Pitiș, dr. Gh. Popovici, Septimiu Popa, Ghiță Popp, Constantin Popescu, dr. Gh. Preda, dr. Octavian C. Pușcariu, Sextil Pușcariu, dr. Cornel Radu, I. Rem. Anselme, Ion Iosif Schiopul, Valeriu Seni, dr. Gh. Sglimbea, Victor Stanciu, Vasile Stoica, dr. M. Șerban, G. Șerban, dr. Dom. Stanca, Fl. Ștefănescu-Goangă, Petru Suciu, Const. Sudejeanu, inginer Șuluțiu, Gavril Todică, D. Tomescu, Isaia Tolan, Vasile Vlaicu, dr. Aurel Voina, D. Voina, dr. Ion Voinea, T. O. Vornic, dr. N. Zigre.

Reprezitanți în provincie:

Oradea-Mare: prof. Iosif Pogan
Cernăuți: prof. dr. Vasile Gherasim
Arad: dr. Gh. Rusu și Laurențiu Luca
Alba-Iulia: prof. Horia Teculescu
Blaj: prof. Alex. Lupeanu și Ștefan Pop
Turda: prof. Teodor Murășanu
Brașov: ziarist Vasile Munteanu
Ludoșul de Murăș: protop. Romul Popa
Lugoj: Pael Grecu, redacția, Cartea Satelor
Timișoara: ziarist Octavian David și Valeriu Linca

Careii-mari: prof. Ghergariu

În București: Gh. Vlădescu-Răcoasa.

În Paris: Petru Drăghici și Andrei Oțetea.

În Roma: N. Buta.

Județul Făgăraș: preot Mircea Tomas
(Tohanul-vechiu)

Sibiu: prof. Gh. Maior și Elie Măgean

Târgul-Mureș: Traian Popa

Maramurăș: I. Bârlea și dr. V. Filipciuc

Mehadia: Coriolan Buracu

Hațeg: prof. Ștefan Gherman

Sfântu-Gheorghe: dr. Ioan Popa

Cohalm: protop. Emilian Stoica

Beiuș: protop. Petru E. Papp.

Poiana-Sărată (Săcuime) pr. I. Rafiroiu

Săliște: prof. Alex. Iosif

SCHMOLL-PASTA
CREMĂ RENUMITĂ DE GHETE — BRAȘOV

FABRICA DE PIELARIE
GHETE, CURELE
DE TRANSMISIE
PIELARIE FINA

FRAȚII
RENNER

& Co.

S. A. — C L U J

ADRESA TELEGRAFICA:
„DERMATA“

„Cartea Românească“
Societate Anonimă București
Capital Lei 50,000.000

Institut de arte Grafice, Editură și Librărie. Cărți didactice și literare, române și străine. Registre și furnituri de birou, rechizite de școală. Tipografie. Legătură, Steriotipie, Litografie, Turnătorie de litere, Cartonage. Confecțiuni de hârtie.

Secție specială de obiecte de artă, marochinerie, cristaluri, jucări, etc.

„Fotoglob“ Atelier special de fotografie.

Direcțiunea: Bulev. Academiei 3-5,
București.

Magazine de desfacere și Ateliere grafice.

București: Bvd. Academiei 3-5, Cal. Moșilor 62-64 (Librăria Sfetea). Str. Șelari no. 12 (Librăria Joanițiu). Str. Paris No. 16 (Göbl-Rasidescu), Șoseaua Bonaparte No. 68-72.

SUCURSALE:

Cluj: Piața Unirii 7 și Calea Dorobanților No. 14-16
Timișoara: Str. Eugen de Savoia No. 7 și Strada Tepeș-Vodă No. 2.

Societatea Afiliată: „Cartea Românească din Valea Târnavei“ S. A. Diciosânmărtin.

Veniți cu toții la
Expoziția Generală din Chișinău
15 August — 30 Septembrie

Este tot ce poate fi mai impresionant mai pitoresc, mai instructiv, în ce privește producția Basarabiei și a celorlalte provincii, cari se întâlnesc frățește.

==== 75% reducere pe C. F. R. ====

nu vă trebuie pentru această călătorie nici o legitimație specială. Cereți 1/2 bilet pe care-l folosiți și la dus și la întors cu viza Expoziției. — Aveți cel mai bun prilej să cunoașteți Basarabia. — Mari serbări și distracții, Concerte, Operă, Luna Parc, Tobogan, Surprize.

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOTEL

REDACȚIA:
PIAȚA UNIRII 8 - TELEFON 308
CLUJ, DŪM. 6 și 13 SEPTEMBR. 1925

Anul II Nrii 36 și 37
NUMĂR DUBLU: LEI 20

S o c i e t a t e a N a ț i u n i l o r

Luni 7 Septembrie are loc deschiderea solemnă a adunării Societății Națiunilor la Geneva.

Se cunoaște prea puțin în mase organizarea acestei instituții de interes internațional. Și e bine ca această instituție folositoare păcii și civilizației să fie cât mai bine cunoscută, fiindcă ea nu se susține și nu e folositoare de cât dacă are încrederea și simpatia tuturor.

Societatea națiunilor—și nu Liga națiunilor după cum greșit se spune—a luat ființă printr'un pact încheiat între aliați și introdus în tratatele de pace. Aliații, deși învingători, constatând că pierderile suferite în marele războiu sunt cumplit de grele și dureroase, și că un alt războiu mondial ar distruge civilizația însăși, în scopul de a desvolta conclucrarea între nații și a le garanta pacea și siguranța au crezut de bine: să-și impune oarecare obligații de a nu recurge la războiu; de a întreține în plină lumină relații internaționale întemeiate pe dreptate și onoare; să păzească în chip riguros prescripțiile dreptului internațional recunoscut ca regulă de conducere efectivă a guvernelor; să facă să domnească dreptatea și să respecte cu scrupulozitate toate obligațiile tratatelor.

Membrii originari ai Societății Națiunilor sunt acele state cari au semnat tratatele de pace. Nu mai puțin de 32 state mari și mici aliați în marele războiu mondial.

Au mai fost invitate să adere fără rezerve, în termen de două luni de la intrarea în vigoare a Pactului încă 13 state, foste neutre în marele războiu.

Societatea Națiunilor are tendința să cuprindă în sânul ei toate națiunile, chiar și cele învinse. Și această instituție are fericirea să constate că încrederea în ea sporește și că, chiar acele state care

nu fac parte din ea, cum ar fi Statele — membre originare care nu au ratificat pactul ca: Statele Unite, Ecvator, sau Hedjias, precum și aceste aliate cu Puterile Centrale, păstrează simpatie și raporturi de conclucrare cu Societatea Națiunilor. Prin votul a două treimi a adunării generale a membrilor Societății au devenit membri și țări învinse — Austria și Bulgaria în 1920, iar Ungaria în 1922. Germania însăși discută și ea acum, intrarea ei în marea societate a Națiunilor.

În total, Societatea Națiunilor are astăzi 56 membri și sper să cuprindă în această înțelegere de pace și omenie toate popoarele lumii.

Acțiunea acestei instituții internaționale se exercită: printr'o *Adunare*, alcătuită din reprezentanții tuturor membrilor, câte cel mult trei de fiecare, și ne având de cât un singur vot; printr'un *Consiliu*, asistat de un secretariat permanent alcătuit din reprezentanții principalelor puteri: Imperiul Britanic, Franța, Italia și Japonia și din reprezentanții a 6 alți membri ai Societății, câte unul de fiecare națiune.

Adunarea se întrunește în fiecare an în luna Septembrie, ea poate fi însă chemată, cu învoirea majorității și în sesiuni extraordinare. În practică, *Adunarea* este organul director al activității Societății Națiunilor. Sesiunile se încep prin discutarea rapoartelor asupra activității *Consiliului* și asupra măsurilor luate pentru a aduce la îndeplinire hotărârile adunării precedente. După această discuție generală, *adunarea* împarte lucrările de cercetat între șase comisii, și anume: comisiunea pentru: 1. chestiile constituționale și juridice; 2. lucrările organizațiilor tehnice; 3. dezarmare; 4. buget și chestiile administrative interioare; 5. chestiile sociale; 6. chestiile politice.

Comisiunile examinează chestiile și supune *Adunării* recomandările lor finale, printr'un raportor de fie care chestie, care face înaintea *Adunării* darea de seamă a desbaterilor și concluziilor la care s'a ajuns. În urma desbaterilor în plen se iau deciziile finale.

Acum *Adunarea* va fi prezidată de d. *Paul Painlevé*, primul ministru al Franței, acestei țări revenindu-se prezidenția anul acesta. Chestiunile cari se vor lua în discuție sunt de mare importanță. Se va discuta: chestiunea arbitrajului, siguranței și reducerea armamentului; chestiunea *Dunării* din punctul de vedere al comunicației și tranzitului internațional; chestiunea restaurării financiare a Ungariei; chestiuni de igienă și de salubritate publică; chestiunea cooperăției intelectuale; chestiunea învățământului destinat să propage printre tineretul tuturor țărilor, idealul păcii mondiale.

Consiliul este alcătuit, după cum am spus, din 10 membri, din care 4 permanenți reprezentanți ai marilor puteri contractante, și 6 nepermanenți, reprezentanți ai puterilor cu interese limitate. *Consiliul* poate chema în sânul lui un reprezentant al unei țări nereprezentate atunci când o chestie interesează în chip deosebit acea țară. De sigur că există o diferență între marile și micile puteri. Aportul fiecăreia în lume în ce privește munca și civilizația nu este același, nici drepturile deci nu pot fi aceleași. Marile puteri în Societatea Națiunilor nu au înțeles să-și rezerve prea multe drepturi: permanența reprezentanților lor este folositoare și celorlalte țări prin continuitatea ce o aduce în lucrările *consiliului*. *Consiliul* ca organ executiv trebuia să fie restrâns, trebuia deci să se găsească o modalitate de compunere a lui pentru a satisface inte-

C o r u p Ț i a

(Un capitol din patologia socială).

reșele cele mai generale și mai permanente. Consiliul se întrunește oricâteori trebuința cere, dar cel puțin odată pe an. În practică el se întrunește de patru-cinci ori pe an. Lucrările sunt prezidate de președinți, cari se schimbă în fiecare sesiune, în ordinea alfabetică a numelor franceze ale națiunilor. Pentru fiecare chestie se numește un raportor și debaterile pot fi făcute în ședință privată sau în ședință publică. Procesele verbale ale deliberărilor în toate ședințele sunt publicate.

Consiliul și Adunarea au ca organ de pregătire, de anchetă, de studii și de execuție un *Secretariat permanent* stabilit la Geneva unde este sediul Societății Națiunilor. Funcționarii secretariatului sunt numiți de către secretarul general cu aprobarea Consiliului. Acești funcționari sunt de naționalitate diferită, actualmente reprezentând peste treizeci de națiuni. Secretariatul este compus din 11 secții și anume: secția: politică; financiară și economică; tranzitului; comisiunelor administrative (Saare și Dantzig) și a minorităților; mandaiilor; dezarmării; higienei; chestiunelor sociale (opium și ocrotirea femeilor și copiilor); cooperăției intelectuale și a biurourilor internaționale; juridică; informației. În afară de acestea Societatea Națiunilor are un șir întreg de servicii și biurouri pentru administrația interioară. Funcționarii superiori sunt numiți pe 7 ani, ceilalți pe 21 ani, cu revizuirea contractelor din 7 în 7 ani.

Societatea Națiunilor e în plină înflorire. Dacă la începutul ei putea fi socotită ca realizarea unui vis utopic al filosofilor sociali ai veacului trecut dintre care *Leon Bourgeois* era cel mai entuziast, și dacă în primele timpuri ale funcționării ei putea fi îndoioasă răușita ei, astăzi situația Societății Națiunilor este deplin consolidată și viitorul ei asigurat pentru totdeauna. Prin activitatea ei, prin metoda ei de lucru, prin sinceritatea lucrărilor și prin justea deciziilor ei, prin sprijinul real și necesar pe care l-a adus raporturilor internaționale, prin legăturile cari le-a făcut cu diferite State și prin interesele cu care a știut să lege diferitele nații, Societatea Națiunilor s'a ridicat ca o instituție internațională utilă și prețioasă, pentru menținerea și dezvoltarea căreia vor lupta toate Statele.

N. Ghiulea

Din fericire*) noi nu stăm la începutul astor fel de cercetări. Munca pentru fixarea de noțiuni sociologice precize a început de mult. În filozofia socială, în etică și politică, apoi în istorie găsim o terminologie tot mai lămurită prin observație, pentru ca sociologia să dobândească concepte tot mai precize.

În această privință se poate aminti încercarea lui E. Waxweiller, care a adaos lucrării sale „*Esquisse d'une Sociologie*“ un lexique sociologique, o colecție de 2200 cuvinte făcută de Cristian Beck, cuvinte cari după părerea autorului au un înțeles sociologic. Câteva luni înainte de războiu, sociologul Robert Michels a invitat pe savanții tuturor țărilor să colaboreze la un dicționar sociologic, dar planul a rămas neexecutat. În 1919, Leopold v. Wiese a deschis, la nou înființata Universitate din Colonia, un seminar sociologic, în care, începând cu 1921, a introdus exerciții lexicografice, cercetându-se literatura cu privire la cuvintele cu înțeles sociologic¹⁾.

Leopold v. Wiese a ieșit din școala lui Simmel, reprezentantul sociologiei formaliste sau formale. Școala lui Simmel năzuește a reduce toate fenomenele sociale la procese simple și fundamentale. Nu există societatea ca ceva concret în timp și spațiu, ci numai oameni (indivizi) și procese de asociere (*Vergesellschaftung*) între ei. Din aceste procese se desprind forme sociale (soziale Gebilde) cari au numai un înțeles verbal, sunt substantivări de relații neîntrerupt schimbătoare.

Wiese publică, în 1924, prima parte din a sa „*Sociologie generală*“, care poartă subtitlul de teorie a relațiilor și formelor de relații omenești (*Lehre von den Beziehungen und Beziehungsgebilden der Menschen*).

În această lucrare, Wiese încearcă să dea o clasificare sistematică a proceselor sociale, un tablou al categoriilor relațiilor omenești. El dovedește procese de gradul întâiu și procese de gradul al doilea sau procese sociale propriu zise. Categoria întâia cuprinde

procesele interindividuale, iar a doua procesele care se referă la raporturile între formele sociale.

În fiecare categorie avem apoi două subdiviziuni: 1) procese de integrare și 2) procese de disoluțiune sau desagregare, fiecare din aceste subdiviziuni având iarăși mai multe rubrici. Corupția o găsim în categoria de gradul al doilea între procesele de desagregare, la rubrica „favoritism și mituire“ căror termeni le corespunde verbul a corupe, și anume prin conexiuni, nepotism, parasitism.

Fenomenul corupției e descris astfel¹⁾.

„Menținerea unei forme sociale (soziales Gebilde) existente depinde în mod esențial de faptul dacă încadrarea (Einordnung) elementelor sale are loc după considerații obiective, adică în conformitate cu scopul formei și cu armonia între scop și mijloace. Dat fiind că grupul trebuie să lupte pentru existența sa și lucrează la perfecțiunea sa tot așa ca și individul destoinic la nobilitatea sa, e necesar ca fiecare funcție în grup să fie ocupată pe cât se poate prin cel mai apt pentru ea și ca orice act de comunicare a funcționarilor grupului cu alte persoane să fie rezolvit după înțelesul său. Acest conex e rupt dacă la acordarea funcțiilor și avantajelor pe cari le oferă grupul, sunt preferiți prieteni a căror bunăvoință vreau să-l câștige ce-i ce împart funcțiile. Protecția și favoritismul tulbură ordinea grupului, totașa ca și încercarea ce se face din altă parte de a îndupleca pe funcționarii grupului, prin acordarea de avantaje personale, la o atitudine care nu corespunde funcțiilor lor.

În istoria politică găsim numeroase exemple că mai ales dinastiile, printr'o gospodărie de favoritism au păgubit Statul și prin aceasta și monarhia însăși. Dar nu numai Statele absolute și democratice, ci orice formă socială în care se împarte putere și situații e expusă acestei primejdii.

Din mituire izvorește *corupția*, la care interesele publice sunt subordonate avantajelor personale. Dar chiar începuturile de producție și patronizare în intrarea în joc a

*) Vezi nrul trecut al „Soc. de mâine“.

1) L. v. Wiese. Allgemeine Soziologie, München und Leipzig, 1924, I, pg. 95-96.

1) O. C. pg. 269.

conexiunilor, nepotismul care favorizează la ocuparea de posturi rude mai tinere, slătesc un grup sau un „colectivum abstract“. Termenul nostru *relație* capătă în această ordine de idei un înțeles special, neplăcut: a avea relații înseamnă că ești în stare a e ploata legătura personală cu persoane puternice, influente sau hotărâtoare, în afaceri cari ar trebui să stea peste orice hotărâre determinată ce considerații particulare.

S'ar părea că în fața puterilor disolvante, izvorâte din corupție, principala datorie ar fi ca în orice formă socială care servește unor scopuri obștești, să luptăm cu toate mijloacele de pedeapsă, dispreț și răsplată pentru evitarea lor, pentru a împiedica ivirea de scopuri și intenții particulare. Dar această completă înlăturare a interesului particular (ceea ce nu e indentic cu personal) poate aduce primejdia contrară: apatia și indiferența pentru interesele sociale. N'am trebui să punem prea multă încredere în puterea farmecului ce-l are moralitatea asupra sufletului omenesc. Înlăturând toate interesele particulare și așteptând apoi înflorirea grupului social dela conștiința moralității perfecte vom putea face experiența că se păcătuiește mai puțin dar și că se muncește mai puțin. Omul de rând nu e legat de sfera socială numai prin legături morale ci și prin concordanța folosului său particular cu bunăstarea grupului. Prin severitate catenică se poate înlătura prea mult interesul particular din viața publică; ea se petrifică atunci prin indiferența crescândă a oamenilor, cari se dedică ac ma mai cu drag afacerilor lor promițătoare și cumetriilor lor. Astfel se poate observa că mulți funcționari, cu toate onorurile ce aduce cu sine serviciul de Stat, îndată ce se oferă prilejul, trec în industrie, comerț și la bănci, nu numai în așteptarea unei plăți mai bune ci pe lângă aceasta pentru a-și putea vedea mai bine de interesele lor particulare“.

Expunerile lui Wiese sunt interesante și prețioase contribuții la stabilirea unei terminologii sociologice mai precise. Dar ele rămân la suprafața lucrurilor. Întâia obiecțiune ce i se poate aduce este că Wiese, ca toată direcțiunea sociologică individualistă, face o confuzie regretabilă între procesele interindividuale aparținând eticei, și cele intercomunitare, cari interesează so-

ciologia. Din aceasta rezultă și imprecizia termenului de corupție.

Făcând această distincție noi putem zice: un individ poate fi, în raport cu semenii săi corupt, dar pe de altă parte în raport cu comunitatea, ca funcționar spre pildă, cinstit și corect, precum și invers el poate fi în viața particulară foarte cinstit, cumpătat și corect și în viața publică cu desăvârșire corupt.

Dela Platon încocace se perpetuiază însă eroarea că natura societății ar rezulta din caracterul indivizilor ce o compun. Din această premisă s'a dedus apoi formula de acțiune pentru reorganizarea socială care ar consista în educația indivizilor, în adoptarea lor la scopuri sociale, prin înăbușirea egoismului, întărirea simpatiei etc. De aci se naște apoi și o contrazicere foarte primejdioasă pentru pedagogie. Se preconizează ca în școli elevii să fie educați a fi oameni cinștiți și necorupți în viața publică, arătându-li-se icoana unei societăți cum ar trebui să fie. Dar într'o societate bântuită de corupție elevul de 14 ani începe a cunoaște deosebierea adâncă între ideal și realitate, începe a cunoaște că cinstea și corectitudinea în viața publică sunt o piedecă pentru conservarea proprie și bunăstarea familiei. El vede cum cei corupți se îmbogățesc și trăesc bine, iar cei cinștiți intră în mizerie. Și acest elev, sau e fiul unui tată cinstit sau al unuia corupt. În ambele cazuri va fi târât spre corupție: în primul caz prin mizerie, în al doilea caz prin exemplul foloaselor ce le aduce corupția.

Exemplele din istorie? Ar fi cam greu să verificăm prin istorie pretinsul adevăr că munca cinstită și desinteresată pentru binele obștesc e răsplătită, iar corupția pedepsită.

Cum ieșim deci din această contrazicere? Cari sunt cauzele proceselor de desagregare în grupul social, cari sunt cauzele corupției publice ale predominării intereselor particulare asupra intereselor obștești? Și în sfârșit, cari sunt mijloacele pentru înlăturarea corupției publice?

E clar că un proces de desagregare se ivește când între țesuturile sociale se naște un desechilibru, când anumite organe, menite a susține funcțiuni sociale necesare, se atrofiază, se disolvă, sau când societatea e nevoită a-și regrupa țesuturile, a-și crea organe noi sau de a-și perfecționa pe cele vechi,

pentru a se adapta unor condițiuni de existență schimbate.

Ivirea și caracterul proceselor de desagregare sunt deci determinate de înfrăurirea mediului în care se găsește societatea. Acest mediu poate înfrui în multe feluri; — Și pentru cercetarea noastră noi trebuie să-l destrămăm, să-l descompunem în categorii de forțe, legând de fiecare categorie anumite schimbări în structura socială.

Din acest punct de vedere corupția este un fenomen social care se ivește într'o anumită constelație a forțelor cari înfruesc asupra societății, un proces desprins din complexitatea transformărilor determinate de ivirea unor anumite schimbări în mediul ambiant.

Analizând seria constelațiilor posibile ale forțelor externe cari ne dau o serie corespunzătoare de tipuri sau forme sociale, între aceste vom găsi și forma denumită Stat, a cărei structură e determinată de înfrăurirea altor State, de constelația „internațională“.

Corupția în Stat se va ivi prin schimbarea raporturilor internaționale — cum le numește știința politică, care indentifică Statul cu națiunea organizată, cu națiunea care posedă organe de apărare împotriva altor națiuni, organe care-i permit a-și menține individualitatea proprie în spațiu și timp.

Transformările cari se pot ivi în raporturile internaționale sunt multiple ele pot fi de ordin economic spiritual (curente de idei) etc. Ele vor reclama în orice caz tendințe de adaptare, transformări interne, și prin aceasta forma socială intra într'o fază de desagregare, de slăbire, în care între alte fenomene se ivește ceea ce numim corupție, fie că ea stă în legătură directă cu transformările externe, sau în directă întrucât sistemul politic predomină toate manifestațiile vieții sociale.

Vom încerca în partea a doua să schițăm constelația forțelor externe cari pot explica ivirea corupției într'un sistem politic, fără pretenția de a rezolvi această problemă în mod complet și definitiv.

Traian Brăileanu

profesor la Universitatea din
Gernăuți.

Domnii abonați pot să depună la oricare bancă din localitatea lor costul abonamentului nostru pentru a ne fi transmis prin banca Albina, sucursala Cluj.

INTERDEPENDENȚA POPOARELOR

— Cu prilejul conferinței Micii Antante a presei —

S'a constituit Mica Antantă a Presei, în conferința dela Sinaia a delegațiilor de presă din România, Cehoslovacia și Jugoslavia. Ea este menită a da sânge popular Micii Antante politice existente de un șir de ani. În alcătuirile contemporane ale sistemelor de alianțe politice se ține tot mai mult seama de expresiunea voințelor populare. Iar gazetarii sunt prin excelență reprezentanții ai acestor voinți.

Pentru a face posibilă garantarea păcii, stabilitatea situațiilor interne, slăbirea spiritului militarist și înfrângerea poftii de cuceriri noi și revanșe la învinșii războiului, se simte nevoia creării de alianțe între state. Și cu cât alianțele sunt mai cuprinzătoare, înglobând mai multe țări, cu atât și ideea de interdependență câștigă teren, iar temeiurile regimurilor noi de democrație sunt tot mai solide.

Acesta este aspectul politic al problemei. Nu mai puțin important este cel profesional. Presa a ieșit, cum prevedeam, cu câștiguri reale în urma conferinței.

Întâiu de toate s'a asigurat cursul guvernelor pentru o perfecționare tehnică a mijloacelor de comunicație (telegraf etc.). Se vor înființa servicii de informație repede între cele trei țări (eventual și Polonia). Gazetarii se vor bucura de înlesniri în a cerceta țările respective. S'a emis ideea foarte bună, ca ziaristii să-și petreacă vacanțele în statele Micii Antante pentru a avea timpul fizic la îndemână să facă cercetări la fața locului, să cunoască populația, întocmirile sociale, angrenajul economic, limba poporului respectiv. Lucruri esențiale. Numai în acest chip putem să asigurăm o peneștrare sufletească și o respectare reciprocă.

Popoarele nu pot trăi izolate, cum n'au trăit dealtfel prea mult nici în trecut. Dar se pune problema cea mare, ca de aci înainte să se evite conflagrațiuni războinice, iar conflictele să se aplaneze la lumina rațiunii convingătoare. Printr-o circulație mai animată între state, se cuceresc bunuri materiale, se dă avânt prosperității popoarelor.

Gazetarii sunt pionerii ideilor de progres și vor pleda călduros pentru ele oridecâteori va fi nevoie. Ei au creat un nou instrument al păcii și bunăstării popoarelor din Mica Antantă și efectul este remarcabil în opinia publică mondială ca și în cea a țărilor noastre!

Ion Clopoțel

O CARTE INTERESANTĂ DESPRE MAURICIU JÓKAI

— CARTEA D-LUI GH. KRISTÓFI PROF. UNIV. IN TRADUCEREA ROMÂNEASCĂ A D-LUI DR. ÁRPÁD BITAY, PROF. SECUNDAR —

Institutul de editură „Minerva” din Cluj, ne dă, în traducere românească, interesanta carte a d-lui Gh. Kristóf.

Scrisă din prilejul centenarului dela nașterea romanțierului Jókai, al cărui nume este foarte bine cunoscut în literatura universală, cartea are pagini deosebit de interesante, și pentru noi Români.

După articolul introductiv „Cine a fost Jókai?”, în care schițează în linii mari importanța activității literare a sărbătoritului romanțier — care s'a distins, dealtcum în mai toate genurile literare și a jucat și un strălucit rol politic — urmează capitolele de amănunte: copilăria lui Jókai, anii de școală, începuturile carierei literare, cariera politică, operele literare, viața particulară, apogeul și declinul, încheiându-se volumul cu cinci nuleve în reușită traducere românească.

Reținem din capitalul introductiv câteva rânduri (pag. 11—12):

„Iată de ce poate fi numită înțeleaptă privirea (?) de bărbat de stat a d-lui ministru Lăpedatu chiar și din punctul de vedere românesc.*) D-nia sa a recunoscut și a apreciat faptul că Jókai n'a radiat numai sufletul și caracterul maghiar în literatura universală prin nesfârșite traduceri cari se urcă la mai multe sute de mii de volume, ci a răsfărat și etnicul românesc...”

După toate acestea credem că am reușit să lămurim și pe cetitorul român despre însemnătatea centenarului lui Jókai. El a fost cel dintâiu scriitor maghiar, care a introdus românimea în literatura maghiară și anume în mod foarte simpatice, în cadrele unității sale etnice. Și simpațiile acestea — prin numărul nesfârșit de mare al traducerilor cari s'a făcut diu scrierile lui în cele mai diferite limbi — le-a dus și mai departe în literatură universală.

Toate aceste sunt adevărate.

Jókai, ca și contemporanul său Carol Ács, traducătorul artistic al literaturii noastre populare, au avut simpatii declarate pentru noi, alături de marele poet liric Andrei Ady, cea mai strălucită figură a literaturii maghiare moderne.

Am putea aminti, la acest loc, și pe Carol Révai, traducătorul lui Coșbuc și pe Géza Kacziányi, care a tradus o antologie întreagă din poezii noștri. Se cunoște în publicitate numai traducerea din Coșbuc:

*) Cartea a apărut cu sprijinul ministerului de culte și arte.

DISCUȚII LITERARE

„Noi vrem pământ” (Földet nekünk), deși subsemnatul a avut ocazia să citească, chiar în casa distinsului scriitor maghiar, o serie întreagă de traduceri reușite din scriitorii români, prin anii 1900—1902.

*

Ne oprim la capitolul: Cum ne apar Români în scrierile lui Jókai? "

În volumul „Scene revoluționare și de luptă” (Familia Bárdy) se descriu luptele din anii 1848—9, ce s'au desfășurat în județul Zărandului, în jurul Bradului. Familia Bárdy este nimicită în această încăierare, iar tribunul Numa, caracterizat ca adânc uman și de un cavalierism ca adevărat bărbătesc se sinucide. În „Epoca de aur a Ardealului” se descrie epoca lui Apafi: sfârșitul veacului al XVII-lea. Alături de uneltirile politice ale vremii, se descrie aventura amoroasă a lui Bánfi cu odalisca Azraëla. Personagiile românești sunt lova și Florița, iar acțiunea decurge în M. nții Gilăului. În „Viața turcească în Ungaria” zugrăvește tablouri în unecate din Principatele române pe vremea ce a premers epocii Fanarioșilor.

Zugrăvirea Munților Apuseni se datorește numai cunoștințelor geografice ale lui Jókai, căci el numai mai târziu (1858) a trecut pe acolo. În anul acesta a cutreerat pedestru: ținutul Crișurilor, Bradul, Abrudul, Munții Turdei, Gilăului și Biho-rului.

Materiul astfel adunat îl prelucra în strălucitul său roman „Bogații cei săraci” (Szegény gazdagok). Baronul Hátszegi trăește o viață dublă, trăind sub numele de „Față Neagră” o viață de aventuri hai-ducești.

Descrie viața românească din Munții Aposeni, minele de aur din jurul Abudului, Roșiei și Buciumanilor, vieța păstorilor, așa numitul „târg de fete” dela Găina, etc. Cele mai multe personaje sunt românești, bine caracterizate: Preotul Tudor Roban, Pavel Macabescu, Anița, Onuț, Mărioara...

Povestirea se desfășoară într'un aer de căldă simpatie, învăluită în umorul sănătos și caracteristic al lui Jókai.

E de dorit ca acest roman — măcar acesta! — să fie tradus și

in românește, fiind cel mai românesc ca fond, și cel mai caracteristic pentru opera lui literară.

Jókai în „Cartea poporului maghiar” amintește și de vovezii din Muntenia și Moldova, cari au avut legături cu domnitorii maghiari: Așa d. ex. despre Vlad Țepeș, vitejia Românilor la Câmpul Pânei.

„In capitolul *Infăptuirea Dacoromâniei* descrie faptele lui Mihai Viteazul. Povestește, pe tonul unei înțelegeri rare, mișcarea lui Horia și Cloșca”.

Drumul ce l-a făcut dela Abrud până la Câmpeni, Vidra, Mărișel, Sohodol e descris în note de drum.

Descrierea e redată cu multă artă și exactitate. Un singur pasagiu ni se pare mai puțin verosimil, acela în care se descrie întâlnirea lui cu Avram Iancu, vestitul craiu al Munților. Cităm (pag. 91—92): „Acolo am văzut — spune Jókai — lângă un țărau, pe Avram Iancu, șezând înaintea unui birt oarecare... Nu vrea el acum să vorbească cu nimeni; nici de dânsul nu-i păsa nimănui. De când a ajuns sărac și umblă neglijat nu prea e luat în considerare”.

Jókai spune că numai Maghiarii, pe cari i-a salvat în revoluție, îl mai vorbesc de bine, și încheie: „Lăsăm să inverzească mormântul anilor triști, uitând faptele, dar reținând învățătura din ele”.

Ei bine, cetind acest pasagiu, avem convingerea, că *Jókai nu s'a întâlnit nici-odată cu Avram Iancu*.

Toată informația și-a luat-o Jókai personal; și informația e din isvor ungiuresc.

În realitate Iancu n'a fost amator de măceluri, și le-a încunjurat de câte-ori afla posibilitatea. Ungurii cari au avut prilejul să-l cunoască atunci i-au fost, desigur, mai recunoscători, decât generațiile de mai târziu...

Dar e o mare greșală istorică să se spună, că *nimănui nu-i păsa de el*, și că nu era luat în considerare.

El a rămas în ochii Românilor (inclusive *poporul*) totdeauna *domnul Iancu* (în sensul: Domnul Tudor).

Așa cum era, cu mințile rătăcite, după cumplita deziluzie ce i-a dat-o Viena împăratului, era întimpinat pretutindeni, cu cea mai desăvârșită evlavie. El singur se eschiva și încunjura lumea, în convingerea că toată jertfa lui a fost exploatată de Camarila împăratului.

Putem servi, la nevoie, cu pagini întregi din istoriografia română, pentru adevărarea acestui lucru.

Reținem deocamdată doar câteva rânduri din poezia populară, care nu dă greș niciodată:

Iancule, *Măria Ta!*
Lasă Turda, n'o prăda!

sau:

Iancule mare
Bravule tare,
Cu noi să fii,
Tu însoțește
Și 'nsuflește
Pe al tăi fii!

sau:

Pe dealul Feleacului
Merge carul Iancului
Carul merge 'mpedecat
Iancu merge supărat,
Pentr'un hoț de împărat.

sau:

Până fu Iancu 'n domnie
Măncam pită ca 'n Câmpie.
De când Iancu s'a lăsat
Iar măncăm mălai uscat.

Creдем că nu e nevoie să pomenim de funeraliile lui, de tinerii și bătrânii cari au înfundat pușcăriile, încununând mormântul lui dela Țe-bea, sau de omajul ce i s'a adus recent, cu ocazia centenarului dela nașterea lui, când tot neamul românesc, în frunte cu Augustii Suvverani, s'au închinat la mormântul lui.

Cum se explică deci aceste rânduri din Jókai, când el ne dă date așa de precise asupra atitudinii și trădării lui Hatvany, numindu-l *aventurier* *), atacând pe români la Abrud, fără nici un motiv, pe vreme de armistițiu?

Se explică prin împrejurarea, că informația e luată din isvor ungiuresc, probabil dela familia Gavril Török din Dezna.

Cu strălucita lui imaginație de romanțier, i-a fost ușor apoi să exteriorizeze cu mâhnire figura simpatică a acestui rege fără țară și fără coroană.

*

Suntem recunoscători atât autorului cât și traducătorului pentru cartea ce ne-au dat-o ales în numele generației tinere, care nu are prilejul să cunoască pe marele romanier decât din traduceri.

Ministerul cultelor și artelor și-a făcut datoria de onoare, facilitând editarea ei, fiind vorba de un scriitor cu renume mondial, care n'a avut pentru noi decât cuvinte de călduros interes și simpatie *)

Al. Ciura

*) Jókai: Romanul vieții mele. (Az én életem regénye).

*) Notăm, pentru ediția viitoare a traducerei, câteva mici scăpări stilare:

Dai de informații *atingătoare* de viața lui (pag. 15). *Nu le era nevoie* să-și fină slujbă (pag. 19) Mai multe din operele lui, chiar și din cele mai întinse nu sunt altceva decât niște anecdote istorisite pe

larg și *neuitat de drag* (pag. 66), *Figur români secundare* (pag. 85). Și dacă s'ar mai căuta alte isvoare din cari Jókai își va fi sleit cunoștințele sale despre Români (pag. 92). *Intrebuintarea neobișnuită a cuvântului fabulă* (pag. 101, 103, 104). *Temele sale răsăreau totdeauna din ideile ce preocupau conașionarii lui* (pag. 105). *Văzu o tasă lată de argint* (pag. 124).

Se ruinează un monument străbun
Monumentul daco-roman-creștin din comuna Demsuș, lângă Hațeg

La poalele muntelui Retezatul, lângă Hațeg, în apropiere de Grădiștea străbună, este sătușorul Demsuși, cu cel mai vechiu monument istoric al Ardealului. Între pruni cu crengile grele de rod, în mijloc de poiană cu iarba deasă, mătăsoasă, răsare clădirea curioasă din pietrii dace și romane, asupra căreia istoricii n'au convenit încă a-i stabili originea.

Tradiția vorbește de un jertfelnic păgân, cu altar pentru ardere și cu turn pentru mirezme cuvioase îndreptate spre ceru; istoricii din timpurile naive au crezut a descoperi aici un mansoleu al generalului Longinus din vremurile de cucerire ale Daciei; d. Iorga întrevide opera fetei pribege a lui Moise Vodă, Zamfira, măritată cu conți ardeleni. A văzut și Mommsen acest monument, dar păreriile sale s'au rătăcit în munca lui uriașă, fără să mai răsbăta până la noi.

În orice caz, în comuna Demsuș, lângă Hațeg, se află un monument prețios, care prin vechimea lui, prin arhitectura sa ciudată, prin inscripțiile romane pe cari le păstrează și prin turla sa fără seamăn, merită o altă soartă, decât cea pe care o are acum!

Acoperișul de șindilă, care-i feră de ploii pereții, bolturile, e putred, apa desface blocurile de piatră și le macină. Buruienile s'au săltat până în vârful turnului și distrug cu rădăcinile lor orice legătură dintre cărămizi. Zigzagurile de cărămidă roșie cad și dispar. Azi-măine, monumentul curios dela Demsuș, unde creștinismul a învelit în icoane asperitatea blocurilor păgâne și a făcut un lăcaș de închinare, fără perche nu numai în România noastră, ci în întreg Răsăritul, va fi un morman de pietrii, fără nici un grai și fără să mai poată trezi o emoție...

La câțiva kilometri abia, în Grădiștea apropiată, Comisiunea Monumentelor Istorice, secția ardeleană, face de doi ani săpături și scormonește foarte rari urme de inscripții și de pietrii, într'un teren exploatat de austriaci și de unguri, și pare a uita, că monumentul dela Demsuș va avea soarta mormanelor scormonite de numita Comisiune...

Ar fi păcat! *Dacul dela Streiu.*

ROLUL SOCIAL AL DISPENSARIILOR PENTRU COPII SUGARI.

(Sfârșit)

La consultațiuni medicul fatalmente se izbește de fel de fel de probleme sociale, față de cari nu poate rămâne impasibil, mai ales că prin contactul repetit cu lumea copiilor și a mamelor medicul își câștigă o influență spirituală asupra mamelor, cari își destăinuiesc mai bucuros tainele lor medicului dispensarului decât oricărui alt medic.

Să vedem unele din problemele sociale cari le va întâmpina medicul dispensarului în activitatea sa.

Se întâmplă adeseori că medicul primește la consultațiunile sale un copil la care pune diagnosticul de eredo-sifilis. Munca lui va fi oare complectă dacă se va mulțumi să dea sfaturi pentru tratamentul acestui copil, sau chiar de al trata singur? Nu, medicul va trebui în acest caz să convingă în primul rând mama care a zămislit acest copil să se supună ea însăși la un tratament riguros, apoi și tatăl care în majoritatea cazurilor este izvorul de contagiune pentru familie.

Dar ascendentul acesta care-l are medicul dispensarului asupra mamei și astfel indirect asupra întregii familii nu numai că credem de bine a fi exploatat, ci după experiențele câștigate la dispensariul din Cluj a Soc. Princip. Mircea, o ținem de datorie pentru medicul dispensarului. Cred că nu merg prea departe când susținem că medicul să tindă într'acolo ca și *tratamentul părinților să se efectueze concomitent cu al copilului, în localul și de medicul dispensarului* astfel putând evita eventualele sus-trageri dela tratament, — întâmplare foarte deasă la sifilitici, cari eșind' din biroul medicului să degajază totodată și de sugestia sfaturilor primite și mai ales că boala nu-i pricinuește neajunsuri apreciable nu mai consultă specialistul sau dispensarul antisifilitic pentru adulți. — Sifilisul adulților cari vor veni la dispensar va fi în majoritatea cazurilor un sifilis vechi adeseori latent, a cărui diagnostic în multe cazuri nu se poate pune decât pe baza simptomelor clinice de eredo-sifilis evidențiate la copil. E sigur că în localitățile unde există clinici venerologice, sau dispensare anti-sifilitice, se impune o colaborare intimă cu acești factori, cari deocamdată sunt în măsură de a sta în fruntea combaterii sifilisului.

Un rol destul de important revine dispensariului pentru copii sugari și în combaterea tuberculozei. Dacă dispensariul în combaterea sifilisului dispune de mijloace efective pentru a trata acest rău, aici are un rol care se reduce în mare parte la sfaturi și îndrumări cu care va servi pe cei interesați.

Medicul dispensarului cunoaște cât se poate de bine familia acestora cu cari vine în contact. El poate sfătuși dela început o mamă care are t. b. c. deschisă, să-și despartă copilul de sân și chiar să-l ridice din sânul familiei (opera Grancher) și astfel poate salva acest copil. Va lua măsuri, încât starea materială a individului permite, de a izola copii sănătoși de cei cu leziuni deschise. Sfaturile cari le va da vor fi în măsură să îmbunătățească igiena casei și a individului și astfel a ajuta pe cei atinși de tuberculoză, în lupta organismului față de acest dușman neîmpăcat al omeniței.

Acest teren de activitate al dispensarului, sigur că nu poate fi tot atât de rodnic ca și cel al sifilisului, neavând la îndemână un mijloc de o eficacitate comparabilă cu trat. specific al sifilisului. Cu toate acestea cred că dispensariul nu e tocmai cel mai neglijat și mai modest factor în combaterea tuberculozei, iar dacă timpul ne va rezerva surpriza de a ne aduce un tratament specific și pentru această boală socială, dispensariul de copii va deveni și aici un factor tot atât de important ca și în combaterea sifilisului.

Atât în combaterea sifilisului, cât și a tuberculozei, sarcina cea mai grea o are medicul dispensarului. Caracterul și sufletul acestuia trebuie să fie plămădit astfel ca să poată câștiga încrederea acestora cu cari vine în contact. Încrederea este una din elementele principale, care asigură în parte succesul operei căreia s'a dedicat.

Cred că e vrednică de relevat și activitatea pe care o dezvoltă dispensariul pe terenul educației sanitare a populației din cercul său de activitate. Înțeleg că populația atrasă de dispensar în urma rezultatelor văzute se obicinuește de a-l cerceta ori câteori are nevoie. La început ceace va atrage populația la dispensar va fi sigur gratuitatea consultațiunilor, odată convins des-

pre utilitatea acestuia și obicinuit de a cerceta dispensariul cu orice ocazie de bală, în lipsa consultațiunilor la dispensar va trece peste considerațiunile materiale și va consulta un medic din oraș. Am avut ocaziune a constata adeseori acest fenomen îmbucurător în raionul dispensarului pe care-l conduc. Ce rol însemnat are acest fapt e lesne de întrevăzut; medicul va avea astfel posibilitatea de a prinde boala dela început și nu în stadiul de epuizare totală a forțelor proprii ale organismului uman, când ajutorul medicului sosește după ora 12.

Pentru ca această educație să se poată face cu mai mult succes consultațiunile dispensarului vor trebui să urmeze la intervale scurte dacă e posibil chiar zilnic — Opera făcută de dispensar prin educația sanitară a populației se poate considera ca una dintre succesele cele mai frumoase în profilaxia boalelor căreia azi în știința medicală modernă i-se dă o însemnătate deosebită. Medicul dispensarului trebuie să aibă în totdeauna în vedere că rolul său este eminent social. Pentru ca să-și poată împlini acest rol va trebui să-și deie silința să cunoască cât se poate de bine familia copilului care-i este adus la consultațiuni. Sfatul lui Couvelaire de a pătrunde în familia sifiliticului i-l putem generaliza pentru toate cazurile, căci medicul numai prin cunoașterea exactă a situației materiale, sanitare, morale și sociale a familiei tuturor copiilor cari cercează consultațiuni, poate face o operă socială reală și folositoare.

Vedem deci că o instituție, cu mijloace mai mult decât modeste instalată în câteva camere, ce operă însemnată poate exercita în situația sanitară a unei populațiuni. Statul și societățile de binefacere, cred că au făcut un pas din cele mai nimerite în politica sanitară a țării, când au căutat să desvolte cu atâta ardoare aceste dispensarii, cari sunt menite au devenit cele mai solide baze de operațiuni, în puericultură și tot odată factori de o importanță imensă în combaterea boalelor sociale.

Dr. Cornel Radu

Medic disp. soc. Princip. Mircea
Cluj—Mândăștur.

Abonamentul plătit înainte este razimul cel mai solid al unei publicații și garanția dezvoltării presei în ARDEAL

Problema agrară în România

— O operă, care rămâne —

„Cultura Națională” a făcut un gest adânc patriotic. Institutul de editură din București a dat publicității în cursul acestui an, în cele mai moderne condițiuni tehnice, o valoroasă lucrare scrisă în limba franceză sub titlul „*L'évolution de la propriété rurale et la Réforme agraire en Roumanie*” datorită condeiului distinsului economist român d. *Mitiță Constantinescu*, secretarul general al Comitetului Agrar.

Cartea are o întindere de 465 pagini Apărută întâi în franțuzește (așteptăm ediția românească) spre a putea fi utilizată cu un ceas mai curând ca mijloc eficace pentru distrugerea propagandei de denigrare, pe care dușmanii noștri — în special maghiarii — o duc cu înverșunare contra noastră pe tema reformei agrare. Această operă este un eveniment în literatura noastră științifică. Ea constituie un important pas înainte în domeniul științei economiei politice și mai ales în materie agrară, în țara noastră eminentemente agricolă. Și mai ales acum când ne aflăm într'o perioadă îngrijorător de sterilă pe acest teren Căci abstrăgând de la modesta încercare a d. dr. Ion *Iacob* tratând chestiunea agrară în Ardeal, precum și hărnicile spicuri ale d. *P. Suciu* în biblioteca „Sămănătorul” și „Societatea de mâine” acest important domeniu științific căzuse — la noi — cu totul în părăginire.

Dându-și seamă de slaba situație în care ne aflăm pe acest teren d. *Mitiță Constantinescu* încearcă și reușește să dea o operă fundamentală îmbrățișând toate științele auxiliare, — care va servi ca prețios punct de mănecare pentru viitoarele incursiuni în acest domeniu. Înarmat cu un întreg arsenal de date științifice, etnice, istorice, social-politice și economice pe cari le aranjează cu erudiție, sprijinit de o bibliografie strălucită și temeinic studiată, punând mai departe în cumpănă bogata-i experiență câștigată în calitate de secretar general al Com. Agrar, autorul tratează sistematic întreaga evoluțiune a proprietății agrare în România.

Discuând toate fazele prin cari a trecut proprietatea agrară la Românii din toate ținuturile, încă din cele mai vechi timpuri, precum și modul cum a fost elaborat principiul exproprierii recente și împrejurările în cari acest principiu a fost înscris în

constituție, această lucrare fixează magistral firul roșu marcat de principiul evoluției naturale, nealterată de nici o influență străină, a proprietății agrare la Români.

Căci, după cum se exprimă autorul în prefața lucrării sale, „mica” aspirație, de care s'a călăuzit în cursul alcătuirii acestui op a fost: „de a expune datele economice și istorice cu toată obiectivitatea reclamată de disciplina științifică și dacă din bilanțul adevărilor consemnate în mod atât de riguros, va rezulta că procesul evolutiv al ideologiei române. În acest domeniu agrar, va fi urmat dezvoltarea progresivă a libertăților și revendicărilor occidentale prin acest fapt chiar, se va fi înlăturat în consecință confuziunea dintre reforma agrară română și teoriile revoluționare extremiste”.

„Niși o pasiune — ne spune mai departe autorul — sau influență de natură streină, revoluționară n'a venit să invenineze concepția legilor agrare române, sau să tulbure aplicarea ordonată a lor . . . Astfel cum a fost elaborată și pusă în practică actuala legislație agrară a României ea este rezultatul unei lungi înlănțuiri de evenimente și de faze istorice”.

Iar mai departe: „Astfel se va recunoaște încă odată, și în mod implicit, puternica personalitate etnică și politică a națiunii române, așezată la porțile Orientului și ale Bolșevismului, ca o democrație de ordine europeană și de civilizație sinceră”

* * *

Autorul își împarte lucrarea în trei părți principale, două din ele fiind destinate studiului amănunțit al evoluției proprietății rurale la Români, iar a treia fiind destinată în întregime actualei reforme agrare, Care a împroprietărit deodată un așa mare număr de țărani muncitori de pământ.

Partea întâi tratează dezvoltarea formelor agrare în vechiul Regat începând cu *feodalitatea agrară la Români*. Condiția juridică a pământului în această perioadă este asemănătoare cu aceea a proprietății feudale apusene. În acest regim se cunoaște forma de proprietate *familială* și într'o măsură oarecare și proprietatea *individuală* (ocina, bastina), dar se cunoaște în special forma de *posesiune feudală* (jirebia,

delnița) când proprietarul de pământ asemenea *seigneur*-ului apusean are *proprietatea* asupra solului, (dominium eminens) iar muncitorul are numai *posesiunea* (dominium utile). Regimul proprietății române în această epocă corespunzătoare locului mediu este de origină *romană* sau *neobarbară* Instituția romană a proprietății sub numele de *ager provincialis*, apoi *ager publicus* și *jus in agre vectigali* au influențat proprietatea română în această epocă. Iar ca sursă *neobarbară* putem considera *comunitatea agrară* a statului cunoscută în Rusia sub numele de *mir*, formă, care s'a păstrat până în zilele noastre.

Autorul trece apoi cu aceeași analiză minuțioasă la abolirea iobăgiei în urma Revoluției din 1848, precum și la *Reforma lui Barbu Știrbei* făcută în urma stipulațiilor dela Balta Liman, unde se reglementează condițiunea juridică a *țăranilor-clăcași* legați de pământul boerilor prin contractul de *locațiune perpetuă*.

Ajungem apoi la *Improprietăritrea dela 1864* prin legea rurală a lui *Cuza-Vodă*, care a reușit să îmbunătățească într'o măsură oarecare soarta țăranilor. Comentând și analizând minuțios această lege, autorul are un șir de aprecieri judicioase și bineconturate, cari prin felul pitoresc de expunere atrag o deosebită luare aminte; așa d. e. cităm din pag. 153.

„Este incontestabil, că legiuitorul dela 1864 a avut cele mai bune intențiuni și concepția sistemului său reprezintă singurul progres real în evoluția proprietății rurale, totuși dispozițiile legii Sale erau uneori pline de lacune și prin spărturile uitate de el în graba sa trebuia să se strecoare în urmă reacțiunea și să pătrundă valul eludărilor până la prăbușirea completă a operei”.

Partea a doua este destinată studierii dezvoltării „*formelor rurale în Transilvania*”, unde asemeni existau formele feudale, asupra cărora d. *Mitiță Constantinescu* insistă cu un lux de amănunte și cu un material documentar, care uimește considerând mai ales școala și cultura eminentamente franceză a autorului. În această parte se tratează apoi emanciparea rurală a românilor din Transilvania după revoluția dela 1848, precum și aplicarea legilor dela 48 asupra pământurilor *urbariale* și *alodiale* și patentele imperiale de împroprietărire dela 1854 și 1858.

Intr'un capitol separat i se dă o

importantă atențiune regimului silvic din Transilvania.

Partea III conține obiectivul propriu zis al vastei lucrări: Reforma agrară, care se înfăptuește sub ochii noștri.

În Iulie 1917 Camerele de Reviuire dela Iași au introdus în Constituție principiul expropriării rurale în folosul țăranilor. În acest scop s'a modificat art. 19 introducându-se în el un al 4-lea caz de expropriere pentru utilitate publică pe lângă cele trei deja existente (1. Căile de comunicație, 2. lucrările de salubritate publică, 3. lucrările de apărare a patriei:) și anume: *exproprierea pentru cauza de utilitate națională* expropriindu-se o imensă întindere de proprietăți în favorul țăranilor.

Nu insist asupra conținutului aceste importante părți, deoarece această trebură citită cu interes de fiecare bun intelectual român, care

ține să cunoască geneza marelui eveniment istoric prin care trece țara întregită: reforma agrară.

* * *

Evitând greșelile unui studiu „à thèse” d. Mitiță Constantinescu păstrează riguros disciplina științifică atât în materie documentară cât și în concluzii. Și acest fapt îi dă savanței lucrări menirea de a spulbera cu puterea formidabilă a adevărului real și științific campania de calomnii pornită contra noastră de dușmanii noștri neîmpăcați. Sunt sigur, că această prețioasă operă răspândită fiind în străinătate în mod sistematic și neprecupețit ne va aduce un folos ceva mai real decât cele câteva duzini de delegați costisitori, cari voiajază oficial prin Europa și America făcând propagandă națională cu „*Epistolia*” și „*Visul Maicii Domnului*”.

Laurențiu Popescu-Halmăgel

Misiunea sanitară a Astei

Nu mai este azi o chestiune ignorată de către nimeni, că mortalitatea infantilă la noi atinge cifre înspăimântătoare. Mortalitatea de 30% a copiilor născuți a devenit media pierderilor, pe cari le înregistram pretutindeni, cifrele exagerate interesând în primul loc populația dela țară unde elementul românesc formează majoritatea absolută. Statul și inițiativa particulară au făcut ca dispensariile de copii, consultațiunile gratuite și bucătăriile de lapte să-și mărească mereu numărul, dar numai la orașe. În felul acesta fără ca să vrem, facem operă de asistență infantilă în favoarea elementelor dela oraș, unde populația românească este disparentă cu toate că orașele și pe vremuri prin tratamentul de favoare care din motive bine înțelese a fost administrat lor, a fost anturat de cea mai largă solitudine din partea stăpânirii de eri.

Pe când orașele dispuneau încă de mult de instituțiuni menite să le ocrotească populația infantilă și de când aceste instituțiuni dispuneau și de un personal suficient pregătit, azi în urma înerteții, noi continuăm să desvoltăm din răsuputeri opera începută de către antecesorii noștri fără ca să fim în stare de a determina o canalizare a curentului spre regiunile românești. Se ocrotesc orașele, pe când elementul românesc se consumă la țară unde românul continuă să fie

sclavul prejudecăților moștenite și condamnable neputându-se emancipa de sub influința atât de puternică a descântețelor și vrăjitoarelor. Ignoranța care ține încă încătușată populația dela țară, face ca speranța neamului de mâne să se prezinte sub aspecte triste, din ce în ce mai îngrijorătoare.

Statul va trebui să facă încă mult. El nu va ajunge însă nici odată în situația ca să poată face totul. Fiind vorba de salvardarea intereselor societății și fiind opera de ocrotire infantilă un ce care vizează în primul rând societatea, aceasta din urmă va trebui să aducă însemnatul ei aport de contribuție, care singur va putea ridica la nivelul corespunzător elanul indispensabil reclamat de realizarea faptelor mari.

„Astra” născută din nevoile zilei de eri, înțelege să-și continue activitatea-i binefăcătoare pentru vindicarea neajunsurilor de azi. Pe lângă problemele îmbrățișate în trecut ea a înțeles să-și mai estindă activitatea și asupra chestiunilor arzătoare cari sunt azi la ordinea zilei.

Unul din motivele determinante ale mortalității infantile dela țară este lipsa de înțelegere și ignoranța care numai printr'o intensă propagandă va putea fi dusă la dispariție.

Pentru intensificarea propagandei la țară în vederea răspândirii cu-

noștințelor referitoare la alimentația și îngrijirea corectă a copiilor de prima vârstă „Astra” și-a asumat un lăudabil rol prin conferințele cu tablouri, proiecțiuni și filmuri cinematografice organizate în zilele de serbătoare. A ținut și subsemnatul câteva conferințe cu subiecte din ocrotirea infantilă, când s'a constatat marelui interes, pe care-l are poporul dela țară față de această chestiune, față de care de bună credință se comit adevărate crime. Poporul român nu se inchide ermetic față de sfaturile bune, iar „Astra” care pe timpuri grele a știut să păstreze contactul direct cu populațiunea rurală fiindu-i călăuză prețioasă sub raport cultural și național, nu a făcut, decât să-și adauge un nou titlu de glorie la activitatea sa din trecut, prin estinderea activității sale și asupra operii de ocrotire infantilă și prin îmbrățișarea chestiunii de combatere a mortalității copiilor de prima vârstă. Mortalitatea infantilă este mai mare la țară în sânul populației românești. Ori ce operă care ținde la punerea în cunoștință a masselor românești și la reducerea mortalității copiilor mici dela țară echivalează cu o adevărată cruciadă în numele românismului.

Dr. Axente Iancu

Cruciada modernă...

Veacul nostru îndreaptă privirile tuturor inteligențelor generoasă către lumea celor mărunți și obidiți. C tre cei apăsați de greutatea sortii neîndurate, sboară gândul sufletelor alese pentru a le îndulci destinul. Ce de mici tragedii se petrec fără a fi descoperite în văzul tuturor. Ignoranța, suferința, mizeria țin în lanțurile întunericului pe cei mulți. Studiul d-lui dr. Iancu aruncă lumină asupra acestor tărâmurii ale întunericului și pune îndeosebi marea problemă a mortalității infantile. Este vorba de marea cruciadă modernă.

— Domnii abonați ori cititori cu numărul cari vor să-și completeze colecția anului I (1924), sunt rugați să ne anunțe neapărat până la 15 Septembrie ce numere le lipsesc, căci după acea dată nu vom mai avea numere singurate disponibile.

— Se poate comanda la administrația „Societatea de mâine” (Cluj căsuța poștală 200, ori Palatul Camerei de Comerț ura 115) colecția anului I (1924) frumos legată cu prețul de 1000 lei:

Problema locuinței aiurea și la noi

Problema locuinței, a cărei criză s'a accentuat atât de viu după război, depășește fruntariile țărilor, pentru a constitui o problemă europeană; ea formează astăzi obiectul unei serioase preocupări din partea Biuroului Internațional al Muncii.

Problema a fost studiată documentat sub toate aspectele ei de Biuro, dinainte de război, în timpul războiului și după război. Intreaga evoluție a crizei locuințelor a fost examinată pe baza unor date statistice și legislative destul de minuțioase, atât sub raportul condițiilor de închiriere, a prețului locațiilor și utilizării locuințelor, cât și al construcției de locuințe. Biuroul Internațional al Muncii a adunat într'un volum toate lucrările întreprinse în această direcție.¹⁾

Un capitol important din acest volum îl formează problema financiară cu scutiri de impozite, încurajări pozitive, mijloacele de realizare a fondurilor pentru construcții, organele și societățile de construcții, limitarea asistenței la construcții etc.

Criza de locuințe și remediile ce i s'au adus în diferite țări cu Anglia, Franța, Belgia, Italia, Elveția, Olanda, Danemarca, Suedia, Norvegia, Finlanda, Germania, Austria, Cehoslovacia, Ungaria, Polonia și Rusia a fost cercetată în partea II-a a lucrării cu o deosebită îngrijire.

Biuroul Internațional al Muncii a pregătit, în chipul acesta un material important care poate servi de orientare și guvernanților noștri pentru soluționarea acestei arzătoare probleme, prin adaptarea principiilor esențiale, de aplicare generală, care se degajează din complexul de măsuri legiferate aiurea.

Atențiunea pe care Biuroul Internațional al Muncii a dat-o acestei probleme e explicabilă.

În 1889 s'a întrunit la Paris, primul Congres internațional al locuințelor eftine, având de scop ameliorarea condițiilor sociale și igienice și studiul problemelor economice și tehnice ridicate de locuință în diverse țări

Mișcarea, întreruptă din cauza războiului, a fost reluată de Biuroul Internațional al Muncii, întrucât problema intră în atribuțiunile

sale, în virtutea art. 396 al tratatului din Versailles. Proiectându-se ținerea unui Congres, la Roma, în 1922, care însă n'a putut avea loc, Biuroul Internațional al Muncii a fost invitat a-i da colaborarea. El a încercat „o primă punere la punct a chestiunii“, atinsă în a patra sesiune a Conferinței Internaționale a Muncii din acel an. Conferința, printr'o rezoluție, a recomandat Consiliului de administrație al Biuroului Internațional al muncii „a examina oportunitatea pentru Biuro de a urmări studiile întreprinse în această privire, recurgând la colaborarea experților calificați“.¹⁾

Biuroul și-a îndeplinit, în marginele puținței, misiunea sa, dându-ne, pe deoparte, o privire de ansamblu a chestiunii locuinței după război și în liniile ei mari, principalele metode aplicate la soluțiune, iar, pe de altă parte, întocmind 17 studii asupra țărilor din Europa.

Biuroul promite de a îmbogăți și complecta, treptat, lucrarea sa, prin anchete, rapoarte și articole, în care va trece în revistă și țările, ale căror condițiuni n'au fost încă studiate, în grupul cărora va intra, desigur, și România.

Intr'un studiu de drept comparat al reglementării locuințelor publicat în „Bulletin mensuel de la Société de législation comparée“ No. 4—6 din Aprilie—Iunie 1925, dl Gaëtan Aubéry, președinte la Curtea de apel din Lyon, se ocupă, în treacăt, și de țara noastră. Autorul însă nu e în curent cu legislația noastră actuală, de oarece se referă numai la decretul-lege al chiriilor din 1920, înlocuit prin legi ulterioare, cu alt cuprins.

*

Criza de locuințe constituie o problemă care nu datează numai dela război încoace, în țara noastră. Din o statistică oficială a clădirilor din capitală, făcută în 1912, reese că, la acea epocă, capitala avea 80,570 locuințe, din care abea 27% aveau o singură încăpere, iar 32% câte două încăperi pentru un menaj, din care 29,732 persoane locuiau câte 3—5 într'o singură cameră, 13,412 persoane câte 6—10, iar 1357, mai mult decât 10 persoane într'o singură cameră.

După o constatare făcută de Dr

¹⁾ V. prefața volumului citat mai sus.

Chalmers, -medic al serviciului de igienă englez, procentul de mortalitate e în raport de 10:32 în tipurile de locuință cu cel puțin 4 camere și de 20:14, cu o singură cameră, deci *indoit*.

Dacă raportăm aceste cifre comparative la țara noastră, ne putem da seamă care poate fi, actualmente, starea sanitară a populației românești îngrămădită în special la orașe, care, chiar în 1912, se afla în condițiuni inferioare de adăpostire celei dela țară.¹⁾

În 1924, după părerea specialiștilor, se simțea nevoie numai la București de 200,000 noi apartamente.²⁾

Câte locuințe din cele existente nu constituie încă, din cauza insalubrității lor, focare propagatoare de boli, cum e tuberculoza care face atâtea ravagii și care mai ales, în timpurile din urmă, a luat niște proporții, înspăimântătoare. Inșăși localurile autorităților publice, neîncăpătoare și lipsite de aer și lumină sunt, în bună parte, infectate. Funcționari fizici duc microbii boalei nemiloase care îi seceră, din locuințele nesănătoase ce ocupă, prin biurouri, iar de aci se propagă mai departe.

Un adevărat pericol social, în fața căruia, Statul, care poartă toată răspunderea răului, stă cu brațele încrucișate și nu ia nici o măsură riguroasă pentru stavilirea lui, justificând nepăsarea sa prin criza financiară ce ne bântue și care nu poate fi o scuză serioasă pentru dânsul.

Dimpotrivă, în loc să organizeze Casa Construcțiilor prevăzută de legea de încurajare a construcțiilor din 23 Iulie 1921, a suprimat-o prin legea din 29 Martie 1925, ca pe ceva inutil.

De importanța acestei Case și de utilitatea legii de prevedere socială din 1921, ne-am ocupat, altă dată, pe lung și nu mai insistăm.¹⁾

Nu tot astfel au procedat celelalte State, față de criza universală de locuințe, după război. Pretutindeni guvernele — și să sperăm că în curând și al nostru — au avizat la luarea unor măsuri urgente și efective pentru înlăturarea acestei crize care, la noi, nu poate fi solu-

¹⁾ V. N. Ruscescu, fost Director al Construcțiilor din Ministerul Muncii în „O problemă socială“ publ. „Adevărul“ 10 și 11 Decembrie 1924; Duiliu Marcu, arhitect, într'un documentat studiu publ. în „Arhiva pentru știința și reforma socială.“

²⁾ Cfr. Ruscescu, loco cit.

¹⁾ V. „Pandectele Române“ No. 4/923.

¹⁾ V. „Les problèmes du logement en Europe depuis la guerre“, Bureau International du Travail, Genève. 1924.

ționată numai prin prelungirea închirierilor și reprimarea speculei chiriilor.

Nu în luarea unor asemenea măsuri restrictive, stă remediul, ci în încurajarea construcțiilor și contribuirea cât mai largă a Statului cu fondurile trebuitoare și alte mijloace de înlesnire și protecțiune a celor ce s'ar încumeta să construiască în vremurile celui mai cumplit dezastru financiar în care, după război, se zbate Europa întreagă.

Incercările de a construi cu ajutorul capitalului particular s'au dovedit, în adevăr, infructuoase.

Băncile, ca și persoanele particulare preferă, mai de grabă, a-și plasa capitalurile lor în întreprinderi comerciale și industriale, cu scadențe scurte ferite de fluctuația leului, unde pot fi avantajați prin dobânzi mai urcate. Dar nici acei cari ar dori să construiască nu pot risca să recurgă la capitalurile acestora, din cauza imposibilității de a achita dobânzile și deci cu atât mai anevoios de a amortiza însuși fondul bănesc afectat la construcții, pe care, unii ca și ceilalți nu se pot expune a-l plasa în imobile care produc o rentabilitate mult mai mică.

Așa dar, ori ce nădejde nu se poate pune de cât în Stat și în societățile de construcții încurajate prin înlesniri puternice tot de el.

Asemenea societăți nu s'au putut încă încheia la noi, cu toate îndemnul Legii chiriașilor, atât din cauza lipsei de capitaluri, cât și a indiferenței Statului.

Legile pentru construcțiunea de locuințe eftine, care datează dinainte de război n'au dat de cât rezultate cu totul slabe, suferind de lacune care le fac neaplicabile împrejurărilor economice de după război, din aceleași motive și altele.

Legile de prelungirea chiriilor sunt iarăși un slab paliativ, pentru că, dacă anumite categorii de chiriași protejați, de ele, și-au văzut îndelungă vreme asigurat adăpostul lor, în schimb suferă proprietarii și proprietatea. Aceste legi fixând un maxim de chirie în raport cu condițiile materiale reduse ale locatarilor, în special ale funcționarilor publici, clădirile se dărapănă și chiar se distrug, pentru că cheltueala întreținerii lor e adese mai costisitoare de cât quantumul chiriilor percepute, așa că răul, departe de a fi înlăturat, e în creștere și are de efect împrumutarea clădirilor locuibile ori insalubritatea lor tot mai

primejdiașă în detrimentul sănătății populației.

Menținerea unei asemenea stări de lucruri nu poate constitui o adevărată politică de Stat, fiindcă progresul social al unei țări e în strânsă legătură cu interesul pe care Statul îl arată unei bune dezvoltări a populației prin temeinice măsuri de igienă publică și conservare națională.

Un contrast cu regimul excepțional de prelungire a chiriilor e dispoziția care lasă la libera tranzație grosul locuințelor și în special magazinele. În Franța, o lege recentă ocrotește vadul comercial, îngăduind exercițiul dreptului de proprietate, în interesul superior al comerțului. O lege identică s'a cerut cu stăruință și la noi, dar până în prezent nu s'a putut realiza.

Libera tranzație a avut efecte curioase. O statistică a Ministerului de Interne din Noemvrie 1923, constată că în 74 comune urbane ale țării oferta întrece cererea, s'ar fi convenit deci cu prețul chiriilor să se micșoreze, prin jocul natural al concurenței. Au urmat apoi legile de prelungire a chiriilor din 1924 și 1925 care au lăsat la libera tranzație un număr și mai considerabil de clădiri. Prețul chiriilor totuși s'a menținut, iar al magazinelor a luat niște proporții fantastice, ca să nu zicem sălbatece și mulți negustori s'au văzut nevoiți să le încinză, deși destule apartamente au rămas neînchiriate, din acele pe care proprietarii lor nu le-au putut specula după bunul plac.¹⁾

În schimb, prețul obiectelor chiar de primă necesitate s'a urcat considerabil, urcare provocată și prin urcarea prețului locațiunilor.

E de datoria Statului să vină cu o lege pentru înfrânarea și pedepsirea speculei imobilelor lăstate la libera tranzație. O lege din inițiativă particulară a fost propusă în Parlament, anul acesta, dar nu s'a votat. Ea e însă absolut necesară, cu exceptarea noilor construcții care costă enorm și care vor fi astfel încurajate și pe această cale.

Când Statul nostru, dimpotrivă va veni în ajutorul construcțiilor sub formele experimentate în alte țări, fie prin acordare de împrumuturi cu dobânzi minime, plătibile în anuități lungi, fie garantând restituirea lor, când împrumuturile se obțin pe cale particulară, nu numai scutind noile construcții, de orice

fel de impozite, chiar și de impozitul global, dar și înlesnind celor ce voesc a construi procurarea de materiale cu prețuri eftine etc., atunci și numai atunci, legile și prelungirea chiriilor — cu neajunsurile semnalate de noi — vor deveni de prisos și vor fi abrogate, cu just temei, ca în Danemarca, Finlanda, Jugoslavia și Italia.

Până atunci, criza va continua în o formă tot mai acută și apăsătoare, punându-ne într'o stare de inferioritate în comparație cu alte State, cu dăunarea economiei noastre naționale și a unei propășiri normale.

Până atunci, vom fi pe ultima treaptă a popoarelor desorganizate, iar consecințele se vor resimți nu numai în toate manifestările activității noastre sociale, dar și din punctul de vedere al apărării naționale, față de popoarele înconjurătoare, a căror viață se organizează interes și metodic și deșteaptă un interes mai mare, numai din cauza slăbiciunii și indolenței noastre.

Corneliu Botez,
Consilier la Înaltă Curte de Casație

Tribunalul Cluj, Secț. Comercială Corpul Contabililor Aut. și Experți Secția Cluj

COMUNICARE

Secția Cluj, a Corpului Contabililor Autorizați și Experți-Contabili, aduce la cunoștința membrilor săi, că al doilea Congres, al acestui Corp, se va ține în zilele de 6, 7 și 8 Septemvrie 1925, în Cluj, sala de ședințe a Prefecturii.

Oaspeții congresiști, vor sosi la Cluj în ziua de 6 Septemvrie. Cu trenul personal de 10³⁵ și cu Expresul de 10⁵ dimineața, primiți fiind în gara Cluj, de Secția Cluj.

Cartiruirea se va face la Căminul Studenților universitari din Strada Avram Iancu și Casa Învățătorilor, iar pentru cei cari doresc, eventual și la Hotel.

Obiectele ce se vor discuta la acest congres sunt: Codul muncii, Contabilitatea științifică la Stat și Estimarea Valorilor la inventar. Ordinea acestor conferințe și numele conferențiarilor, se va comunica ulterioară.

În ziua de 7 Septemvrie după ora 11, se va vizita Fabrica Ceramică „Iris” și Fabrica Frații Renner, iar la 8 Septemvrie, cu oaspeții streini de această Secțiune, Fabrica de cue a Industriei Sârmei și Fabrica de sticlă din Turda.

Colegii, sunt rugați a participa în număr cât mai mare, atât la primirea din gară, cât și la toate conferințele, cu atât mai mult, fiind două din zilele de congres, zi de sărbătoare.

Directorii Băncilor noastre și Întreprinderilor Industriale, sunt rugați, a conțea pentru ziua de 7 Septemvrie pe acei colegi, cari doresc a lua parte la desbaterele acelei zile.

Consiliul Corpului Cont. Aut. și Experți, Secția Cluj.

¹⁾ Cfr. Rusescu, loco cit.

Despre turismul nostru.

Este un fapt paradox și un fenomen social curios, că fiii intelectuali orășeni ai unui popor ce trăiește în mijlocul naturii și arată atâta preferință pentru viața muntenească ca poporul românesc, cultivă atât de puțin *turismul* și alpinismul, ca intelectuali noștri.

Vorbesc aci despre orășeni și generația mai tânără. Căci intelectualii de la sate, din regiunea muntoasă a țării, fac adesea excursiuni la munte și ascensiuni de piscuri înalte, în legătură cu exercițiul funcțiilor lor de preot, notar, primar, agronom ori pentru interese economice.

Dar nu face excursii la munte intelectualul, studentul, industriașul, muncitorul, nostru dela orașe, decât foarte rar, nesistematic și nepractic. Este foarte puțin dezvoltat la noi, ceace în apus se numește *tourism* și aproape necunoscut alpinismul.

Cauzele acestei stări de lucruri sunt multiple.

Înainte de toate este lipsa unei îndrumări a tinerimii școlare către turism. Profesorii de științe naturale și de geografie nu știu să deștepte dragoste pentru munte, pentru fenomenele naturale din domeniul geologiei, pentru plante și animale, căci înșiși n'au crescut în tradiția cultului pentru frumosul sau chiar sublimul în natură, care este motivul sufletesc cel mai adânc al îndemnurilor turistice. Profesorii de igienă preaputîn arată laturea igienică a turismului, care este cel mai sănătos și mai armonios sport dacă e deprins cu pricepere și „lege artis“. Profesorii de estetică prea mult insistă asupra frumosului din creațiunile umane și trec cu vederea opera naturii atât de desăvârșită din punct de vedere estetic. În sfârșit este administrația școlară vinovată de puținul îndemn pe care îl primesc elevii școalelor noastre spre turism, căci excursiile școlare se îndreaptă astăzi exclusiv către orașe, centrele culturale și industriale ale țării.

O îndreptare îmbucurătoare în educația aceasta falsă a tinerimii a adus cercetășia. Cohortele cercetășești care au norocul să fie conduse de oameni pricepuți și inimoși — deși lipsite complet de orice sprijin și îndrumare a centrului bucu-reștean inert, — se îndreaptă tot mai des către munte, încercând adesea ascensiuni mai anevoioase,

petrecând uneori zile și săptămâni întregi în tabere sau la drum. Cel mai mare câștig îl au tinerii dintr'o bună școală cercetășască în faptul, că primesc o pregătire sufletească pentru viața câmpenească și o îndrumare tehnică în privința echipamentului, marșului, orientării, campării, alimentării, cunoștințe și pregătiri, ce lipsesc complet „turisților“ noștri de ocazie. Și se știe, că lipsa de pregătire tehnică zădărnicește răușita excursiei și taie pofta „candidatului“ la turism dela alte încercări.

A doua cauză adâncă a înapoierii noastre în ale turismului o găesc eu în spiritul social puțin dezvoltat al intelectualului nostru. Suntem puțin sociabili, nu fondăm și nu sprijinim cu perseverență societățile fondate pentru anumite scopuri, nu ne întovărășim bucuross cu alții, ci lucrăm mai bine pe cont propriu în splendidă izolație, pătrunși de spirit egoist și megaloman străini de spiritul de disciplină, colaborare și subordonare.

Iar turismul este întemeiat tocmai pe virtuți și predispoziții contrarii. Turismul este un fenomen, un sport social. Numai oameni grupați în societăți, în tovărășii se pot hotărî să înfrunte greutățile și pericolele drumăritului la munte, să împărtășească bucuriile și senzațiile plăcute ce se măresc, fiind comunicate și altora. Numai asociații pot dispune de mijloacele materiale necesare pentru deschiderea potecelor, crearea de adăposturi la munte etc., condiții esențiale pentru ca turismul să ia avânt.

Pilda sașilor noștri pătrunși de un spirit social foarte pronunțat, organizați în puternica „Societate Carpatină Ardeleană“ (Siebenbürgisches Karpathenverein) este foarte elocventă în această privință. Întelegători ai binelui și fotoaselor ce pot rezulta din întovărășirea celor mulți, ei au fondat de vre-o 45 ani această societate turistică, care a creat o mișcare turistică destul de remarcabilă în Carpații noștri sudici, deschizând și marcând drumuri, clădind case de adăpost confortabile, de care a profitat atâta lume.

Maghiarii, mai puțin sociabili, n'au prea isbutit cu „Societatea Carpatină Ardeleană“ a lor (E. K. E). Se pare că și lumea prea românească din munți nu-i atrăgea și încântă prea mult pe nepoții lui Arpad.

În schimb înjghebariile turistice românești mai noi promit să ia un avânt frumos. Înțeleg aci în primul rând activitatea asociației „Hanul Drumeților“, care are norocul să fie condusă de un bărbat energic și inimos ca dl M Haret. În scurt timp a isbutit să întovărășască un număr mare de intelectuali, să clădească o casă de adăpost perfectă la Peștera Ialomița din Bucegi, spre care se îndreaptă acum mii de turiști, români și străini, dornici să cunoască minunații noștri Bucegi. O altă asociație turistică românească, „Frăția Munteană“ dela Cluj, de sub conducerea savantului nostru profesor E. Racoviță, a isbutit să creeze case de adăpost la Detunata și la ghețarul dela Scărișoara, deși a neglijat deocamdată partea socială a turismului, propaganda, care totuși este temelia și factorul spiritual al acestei mișcări. Societăți turistice locale mai mici (Iași Ploiești, Sibiu, Brașov) duc în schimb o viață socială mai intensivă, le lipsesc însă mijloacele materiale suficiente pentru o acțiune largă, precum și autoritatea și suprafața necesară pentru obținerea unei influențe asupra organelor Statului.

Căci sprijinul material și moral al Statului este al treilea element creator al unei largi și adânci mișcări turistice. Acest sprijin nu a existat până acum, se va revărsa însă de aci înainte, — sperăm că într'o măsură mulțumitoare, — după ce în urma acțiunii dlor Racoviță, Haret etc. s'a creat un organ special al statului pentru promovarea turismului, „Oficiul Național al turismului“. Acesta va pune la îndemâna prietenilor munților ajutorul material, tehnic necesar, prin intermediul societăților turistice; va coordona acțiunea organelor silvice agricole, de comunicații, salubritate publică, vânătoarești, polițiale, școlare ale Statului, care toate au un cuvânt de spus și o mână de ajutor de dat, pentru ca turismul nostru plâpând să ia avânt, pentruca regiuni întregi să profite economic în urma afluenței orășenilor noștri și a vizitatorilor străini spre munții noștri de o frumuseță neîntrecută.

Cred că și „Asociațiunea p. lit. rom și cultura poporului român“ poate avea rosturi largi în mișcarea noastră turistică ce va trebui să prindă rădăcini tot mai viguroase luminând prin organele ei opinia publică, organizând pe despărțăminte sau regiuni excursiuni, făcând

prin secțiunile ei de știință naturale și geografice propagandă pentru cunoașterea, explorarea și vizitarea munților.

Asociindu-se în iarnă Comitetul central al „Astrei” la mișcarea largă pornită în țară pentru crearea de parcuri naționale și rezervațiuni științifice, Asociațunea noastră a dat deja un puternic îndemn mișcării turistice. Căci aceste parcuri și rezervațiuni vor fi un punct de atracție nu numai pentru naturaliști specialiști, ci și pentru mulțimea turiștilor anonimi, care în aceste locuri (avem deja un parc de 600

jugăre în Muntele Petrosul din Ramureș, rezervațiuni la Scărița, Scărișoara, Trascău, Cheia Turzii, Fânațele Clujului, Tulgheș, Cocora în Bucegi, câteva puncte în Basarabia, trei în Bucovina) vor găsi în primul rând natura strălucind în neatinsele ei podoabe peisagere, animale și vegetale.

Turismul nostru se găsește deci într-o fază începătoare mult promițătoare, care merită și are nevoie de sprijinul tuturor oamenilor de bine.

Dr. Alexandru Borza
profesor universitar

Orele de lucru la instanțele judecătorești

Orele după cari instanțele judecătorești țin ședințele lor diferă după regiuni. În Transilvania, Bucovina și Basarabia ședințele se țin la toate instanțele în orele de dimineața. În vechiul regat ședințele la curți și tribunale se țin după prânz dela ora 1—7 p. m.

Ministerul de justiție, prin ordinul circular No. 44310 din 25 Maiu 1925, dispune ca începând din 1 Ianuarie 1926 orarul de după prânz să se introducă și în provinciile alipite. Invoacă legea pentru unificarea organizării judecătorești și interesele unei uniforme funcționări a justiției. Totuși considerând procesele sorocite de mai înainte pe orele de dimineață, amână punerea în aplicare a noului orar pe începutul anului viitor, deși după textul legii el ar urma să se aplice cu începere din 1 Iunie 1925.

Această schimbare a produs agitațiuni explicabile în cercurile juriștilor practici din Transilvania, îndeosebi în corpul avocaților; explicabilă pentru că noul orar înseamnă că judecătorii de ocol vor funcționa ca și până acum dela orele 8—14, iar curțile și tribunalele, (aceste din urma inclusiv secția tutelară în care cu începere dela 1 Ianuarie 1926 se preschimbă sedriile orfanale,) dela ora 13—19, astfel că avocatul abia avea timpul necesar să îndeplinească partea cea mai grea a profesiei sale, consultațiunile cu clientela și pregătirea actelor scrise acele cari prin legea pentru înlesnirea și accelerarea judecăților, aplicabilă cu începere din 15 Septemvrie a. c., sunt suse unui regim excesiv de formalist și legate de termene scurte și fatale, suprimându-se totodată și comunicarea directă sau prin înmănare a memoriilor părții adverse.

Ordinul circular al ministerului de justiție invoacă textul legii și intențiunea legiuitorului.

Realitatea este, că două legii, una publicată la 26 Iunie 1924, a doua publicată la 13 Aprilie 1925, extind asupra țării întregi legea de organizare judecătorească din vechiul regat, aducându-i diferite modificări. Privitor la orele de lucru dispun ambele legi. Întâia lege prevede la art. 151 exact cum prevăzuse și legea vechiului regat, că orele de lucru se vor determina prin regulamente. Legea a doua prin art. XIV menține nemodificată această dispoziție, dar la art. IV. 20 și 37, în care tratează despre complectele de judecată, strecoară odată pentru tribunale, apoi pentru Curțile de Apel dispoziția, că ministerul de justiție va putea decide în interesul accelerării judecăților ținerea ședințelor și dimineața.

Suntem în fața fenomenului, destul de frecvent în actuala noastră legislație, al legiferării după cuvintele biblice „să nu știe dreapta, ce face stânga”.

Redactorul legii în două rânduri a avut fericita inspirație, de a menține nemodificat textul legii vechi. Dar dela o lege la alta și dela un articol la celalalt l-a părăsit memoria. Corpurile legiuitoare nu au observat că votează două dispoziții cari se bat în capete. Astfel este riscat a vorbi de cutare intențiune a legiuitorului.

Orarul de după prânz nu corăspunde intereselor generale, cel puțin nu pretutindenea.

Am amintit supraîncărcarea avocaților potențată prin formalismul legii pentru înlesnirea și accelerarea judecăților. Munca pregătitoare de înlesnire ca instanțele să fie în situația de a accelera judecățile, trebuie să o facă avocații. Dacă în acest scop vor trebui să-și restrângă activitatea, în schimb vor fi nevoiți să ceară onorarii mai mari.

Orarul de după prânz înseamnă spor considerabil de cheltueli prin luminatul salelor de ședință și camerelor de lu-

cru. Este adevărat că legea de organizare judecătorească impune aceste cheltueli județelor, dar nu este mai puțin adevărat că în ultima analiză ele vor cădea tot în sarcina contribuabililor statului.

Marea majoritate a împričinaților la tribunalele din provincie sunt sătenii, în bună parte lipsiți de legătură de cale ferată cu orașul de reședință. Interesul general reclamă ca justiția să fie cât mai ieftină. Interesul împričinaților este ca deplasarea lor de acasă să-i coste cât mai puțin atât ca bani, cât și ca pierdere de muncă. Orarul de după prânz face foarte multora cu neputință să se înapoieze acasă în aceeași zi și îi silește pe împričinați și martorii deopotrivă, — să petreacă o noapte în orașul de reședință a tribunalului.

Astăzi cei ce au daraveri la sedriile orfanale sosesc dimineața la reședințele acestora, iau în primire asemnările banilor ce vor să ridice din micile averi administrate de sedrii, sau au să verse în deposit orfanal; și la ameazi pot pleca acasă după ce în aceiași înainte de prânz au vărsat sau au ridicat banii la casieria administrației financiare, unde se face gestiunea bănească. Dela întâi Ianuarie vor trebui să stea în oraș încă o noapte și o jumătate zi, pentru că orele de lucru la administrația financiară rămân cele de până acum, orele de dimineață.

Interesele aceste au cel puțin tot atâta însemnătate, ca și interesele legate de uniformizarea funcționării justiției și dacă aceste din urmă sunt atât de mari, încât peste ele nu se poate trece ar trebui ca pretutindenea să se introducă orarul de dimineața. Orarul de dimineața ca regulă nu ar împiedeca ca el se fie adoptat împrejurărilor speciale din centre mari, cum este de pildă capitala țării, admițându-se în mod excepțional chiar și orarul de după prânz.

Ar fi de dorit ca ministerul justiției să revină asupra ordinului din chestiune și până la 1 Ianuarie 1926 să îngrijască de îndreptarea legii.

Dr Lucian Borcia

Se caută 2 prof. cu diplomă

la școala medie de stat din Ilia (jud. Hunedoara) pentru catedrele

1. Matem., fizică, chimie.
2. L. română, l. franceză și germană cărora li se asigură pe lângă salariul legal un onorar de câte 10.000 Lei anual.

Comitetul școlar

DR AUREL NEGUȘ

avocat, București Calea Victoriei 190

După serbările Astrei la Reghin

În sensul datinei, anul acesta s'a ținut la Reghin adunarea generală a Astrei având a fi comemorată amintirea baronului Pop, fost președinte, cu prilejul celor 50 ani dela înmormântarea sa. În orașelul de pe Mureș s'au întrunit în congres numeroși delegați culturali ai despărțămintelor Astrei, bine primiți de români și sași.

Timp de două zile s'au luat multe hotărâri cum să se lucreze în viitor. S'au ascultat rapoartele și propunerile și ici colo s'a iscat și câte o mică discuție. Ziarele au publicat pe larg dări de seamă despre însemnatul eveniment cultural.

Frumos este că interesul general este în vădită creștere față de problemele Astrei. D. Vasile Goldiș a fost un animator, a creat cadre largi, a popularizat Astra, a făcut să renască încredere și speranță nouă în eficacitatea de muncă a ei.

Acum rămâne umplerea cadrelor. Trecerea dela generalități la munca în detaliu. Dela vorbă la faptă. Dela birou — afară pe teren . . .

Cum va fi Astra folositoare? Numai dacă societatea va fi organizată în mod sistematic pe județe, pe plase chiar. Luând imediat contact cu poporul, punând în evidență realitățile sociale și economice . . .

Deci conducătorii Astrei trebuie să descindă la fața locului, să închege rândurile, să se facă cercețări de către cele zece secții și să se procedă la acțiune unitară.

Cele zece secțiuni au datoriat să formeze plan de muncă, să distribuie rolurile. Cu cât mai bine vor fi cunoscute nevoile culturale și economice ale mulțimii, cu atât mai viu va fi dorul de a înfăptui ceva pentru îmbunătățirea stărilor actuale. Cu atât mai efectivă și mai promptă va fi intervenția omului de carte. Ca prin farmec va sufla un duh nou în toată întocmirea Astrei, bibliotecile și publicațiile ei vor fi cerute, citite, dezbătute, răspândite.

Dacă revista *Transilvania* nu va putea fi astfel făcută încât să se desfacă în zece mii exemplare cel puțin, ea nu-și va avea marea ei rațiune de existență.

Un spirit nou de practicitate, de detaliu, de organizare prin luarea legăturilor la fața locului, trebuie să prezideze întreaga activitate viitoare a Astrei.

Președintele ei luminat și noul comitet să reflecteze și să porniască încurând la drum, cu spor.

Ion Clopoțel

simpatiile întregului nostru popor, ci și colaborarea efectivă a tuturor fiilor lui.

(Adunarea proclamă ca președinte pe d. Vasile Goldiș și-l ovacionează cu îndelungate și unanime aplauze).

În ce privește constituirea noului comitet central, Comisiunea, dându-și seama de multiplicitatea problemelor noi ale Astrei, a crezut că acesta trebuie așa întocmit, încât pe lângă respectarea tradiției, care este o forță atât de puternică în viața oricărei societăți, și pe lângă un just aranjament care să înlăture, pe cât este cu putință, susceptibilitățile profesionale, să impace în măsură cât mai mare toate necesitățile de ordin politic-cultural ale teritoriului nostru, așa cum rezultă ele din starea noastră socială și națională de astăzi. În consecință, Comisiunea, dându-și seama, că în urma fericitelor împrejurări ale anilor din urmă, cari au echibrat granițele politice ale patrimoniului nostru național, s'au produs și însemnate schimbări geografice-culturale, a căutat să vă recomande un comitet central care să corăspundă cu aceste schimbări, putându-le influența spre bine.

În adevăr, astăzi Ardealul nostru nu mai are, ca până la Unire, numai două centre culturale mari: Sibiuul și Blajul, ci numărul acestora a crescut și continuă a crește zi de zi. Clujul, care a fost în trecut o fatăreașă de atac împotriva noastră, a devenit principalul centru de cultură românească. Această schimbare trebuie să se resimtă și în conducerea Astrei. Apoi o serie întreagă de alte orașe, deși astăzi încă străine ca populație, — grație împrejurării că au la spatele lor mari și puternice regiuni românești, sunt menite să devie și centre culturale puternice. Astra nu poate neglija de a nu le avea în deosebită considerație și de a nu avea în sânul comitetului său reprezentanți harnici de ai lor.

În consecință, Comisiunea își permite a Vă propune să primiți următoarele persoane în comitetul central pe perioada 1925—1930:

Sibiu: Mitrop. N. Bălan, dr. Ilie Beu, general Boeriu, dr. V. Bologa, dr. L. Borcea, dr. I. Bunea, Petru Drăghici, dr. N. Comșa, general dr. Moga, Ion Lapedatu, dr. G. Preda, dr. Octavian Rusu, Silviu Tepeșu, Ion Vătășan, Nicolae Togan, *Cluj:* I. Agârbiceanu, dr. Al. Borza, dr. Elie Dăianu, dr. N. Drăganu, dr. I. Lupaș. Membrii de drept: Dr. Tib. Brediceanu, G. Bogdan-Duică, dr. D. Călugăreanu, dr. O. Ghibu, dr. I. Hațieganu, dr. Iuliu Maniu, ing. Hoiescu, T. V. Păcășeanu, dr. M. Șerban, dr. G. Vălsan. *Blaj:* Mitrop. Suciș, dr. I. Coltor, Al. Lupeanu, dr. Al. Rusu, I. F. Negruțiu, Șt. Roșianu. *Sighet:* Dr. V. Chindriș. *Satu-Mare:* Dr. Eugen Széles. *Oradea-Mare:* Dr. Aurel Lazar, dr. I. Radu. *Arad:* Dr. T. Botiș. *Timișoara:* V. Vălcovici dr. At. Popovici. *Lugoj:* Dr. Valer Branisce. *Turda:* Dr. Val. Moldovan, Petru Suciș. *Brașov:* Dr. V. Nițescu. *Ciucea:* Octavian Goga. *Sebeșul Săsesc:* I. Simu.

Reghinul săsesc, 30 August 1925

Adunarea primește raportul cu aclamațiuni.

Dr. Onisifor Ghibu
raportor.

ALEGEREA PREȘEDINTELUI ȘI A COMITETULUI ASOCIAȚIUNII

— RAPORTUL COMISIUNII DE CANDIDARE —

Onorată Adunare generală,

Comisiunea aleasă de D-voastră pentru a Vă face propuneri cu privire la persoana viitorului președinte și cu privire la constituirea noului comitet, — cari, conform noilor Statute, vor trebui să fie aleși pe un period de 5 ani, — în ședința sa ținută ieri s'a constituit alegându-și președinte pe d. dr. Octavian Rusu, iar raportor pe subsemnatul.

Ca raportor al comisiunii, sunt nespus de fericit a Vă putea mărturisii că membrii ei, dându-și pe deplin seama de însemnatatea însărcinării cu care au fost onorați de D-voastră, au căutat în cea mai deplină dragoste frățească să găsească cele mai bune soluțiuni menite a asigura venerabilei noastre societăți cu un trecut atât de bogat, și un viitor frumos de fapte și de realizări în conformitate cu multele și variatele trebuințe culturale și naționale ale poporului nostru. Din discuțiunile calme și pline de interes ale comisiunii, fiecare din noi a simțit că pare că un duh dumnezeesc deosebit plănăze asupra Asociațiunii noastre în clipa în care ea este chemată să îndeplinească lucruri hotărâtoare pentru soarta ei și a culturii noastre naționale. Binecu-

vântările cu cari, la 1861, cei doi arhieri cari au veghiat la leagănul societății noastre, au însoțit urările lor de bine, se pare că sunt și astăzi, și că vor rămânea pentru totdeauna, un talisman sfânt, merit a face din Asociațiune o putere formidabilă, pe care nici porțile iadului să nu mai fie în stare a o clătina vreodată. Asociațiunea judecând după dezbaterile comisiunii noastre, este astăzi mai puternică decât oricând; ea a fost în stare să biruiască aici la Reghin, pe cei mai mari dușmani ai vieții noastre publice: confesionalismul și politicianismul, și să se ridice spre zările senine ale patriotismului neprihănit și spre culmile luminoase ale culturii adevărate.

Animată de aceste sentimente, Comisiunea se vede plăcut îndemnată a Vă propune ca în postul de președinte să realegeți cu aclamațiune pe destoinicul nostru cărmuitor din ultimii doi ani, pe d. Vasile Goldiș, care în scurtul timp decând a luat în mână d-sale conducerea Astrei a știut să o ridice la un nivel înalt și să-i deschidă perspective noi. Comisiunea este încredințată că d. Vasile Goldiș va ști și în viitor să ferească societatea noastră de toate primejdii și să-i asigure nu numai

O c r u c i a d ă m o d e r n ă

Desavantajile aglomerațiilor infantile. — Rolul boxelor. — Aspectele asistenței și cazul Ghiurfalăului. — Necesitatea sporirii taxelor de întreținere. — Soluții.

Creșterea în comun a copiilor mici prezintă mari inconveniente.

Cu toate măsurile riguroase care se iau, centrele pentru ocrotirea copiilor nu sunt în todeauna în situația de a putea îngriji o colectivitate infantilă, și în deosebi atunci când este vorba de copii de prima vârstă, cu aceleași rezultate pe cari le obținem în mediul familiar. Rezultatele obținute în institute sunt condamnate deocamdată a rămănea inferioare celor din mediul extern. În afară de posibilitatea unor infecțiuni la cari colectivitatea infantilă este mereu expusă, mai sunt anumite imponderabile terapeutice cari ar putea fi cuprinse sub numirea de ospitalism, și cari fac ca internații să se desvolte mai puțin decât copii din mediul exterior. Noțiunea de ospitalism pe timpuri era un ce vag cu cadre largi, pe care însă pediatria cu timpul le-a restrâns tot mai mult, reducând mai nou această noțiune la un teren foarte îngust. Au fost scoase din cadrele ospitalismului boalele contagioase, infecțiunile de origine difterică, s'au eliminat inconvenientele rezultate din lipsa laptelui de mamă prin aceea că azi fiecare serviciu infantil caută să-și asigure acest aliment prețios, iar în absența lui se recurge la laptele de vacă de calitate bună sterilizat conform cerințelor moderne. Prin progresele pe cari le-a înregistrat pediatria în ultimii ani în domeniul patologiei turburărilor digestive și alimentare grave ale copiilor, cazurile de această teribilă boală pe timpuri, azi se pot vindeca. Cu toate aceste eliminări însă s'a mai păstrat un nucleu care ar putea fi acoperit cu numirea de ospitalism. Cu toată îngrijirea care se acordă colectivității infantile, copii nu se desvoltă așa de bine în mediul închis. Unii autori, ca Parrot și Marfan, afirmă că copii cari fac parte din aglomerațiile infantile nu se desvoltă normal din cauza lipsei impulsurilor psihice, în urma faptului că ei nu pot fi ținuți în brațe, și din cauza imobilizărilor în decubitusul dorsal. Aceste lucruri au fost acuzate ca fiind și motive suficiente pentru determinarea mortalității infantile. Alți autori nemți, ca Baginsky, au adus învinuirea greșelilor de îngrijire (cârpele ude și murdare nu se schimbă regulat, ele produc o iritațiune a pielii și aterează aerul atmosferic), laptele care se dă sugarilor câteodată este prea rece, altădată prea cald. Finklstein, pentru ca să elimine inconvenientele cari ar rezulta dintr'o eventuală insuficiență a personalului îngrijitor, a încredințat unui infirmiere un singur copil pentru un timp de 3 săptămâni; experiența a fost încercată în vre-o 6 cazuri însă ele nu au fost în măsura să demonstreze vre-o diferență între desvoltarea acestor copii și cea a copiilor îngrijiți în masă. Se pare prin urmare a se fi adus proba eloventă, că insuficiența personalului îngrijitor nu poate fi făcută singură responsabilă pentru determinarea efectelor ospitalismului. Walter Freund¹ după concedierea copiilor internați în

serviciul său, i-a urmărit și pe mai departe la consultațiunile policlinice. Unii copii, continuând să fie nutriți în acelaș fel ca și în azil și obținând o alimentație atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ, după părăsirea mediului închis a început să prezinte o augmentare respectabilă în pond, demonstrată de către autor prin grafice elocvente. În sensul concluziunii trebuie să admitem, că ospitalismul există încă, deși foarte mult amputat, dar că el este încă în situația de a-și manifesta anumite efecte evidente.

În centrul nostru am constatat în mai multe cazuri că unui copil asupra căror ospitalismul se părea a fi exercitat o influență specifică, după ce au fost puși într'un alt salon se părea a se fi emancipat de sub influența lui. În urmă 2 copii duși din ultima cameră de pe scara B. a edificiului central și transpuși în pavilionul de jos, au început să crească în pond realizând în câteva zile o augmentare de 7—800, gr. Rezultate asemănătoare am constatat și atunci când copii schimbau numai paturile din același salon. În primul caz este greu de stabilit întrucât schimbul infirmierelor nu a jucat un rol, chiar presupunând menținerea întocmai a rațiunei exacte a unei alimentațiuni identice. În cazul al 2-lea, ne intervenind nici o schimbare la personalul de serviciu, cauza ameliorării este mai greu de esplicat. Se pune întrebarea întrucât anumite împrejurări și condițiuni locale nu au fost schimbate (copilul de lângă cuptor sau ușă ajungând la un loc mai scutit de curenți de aer, altul părăsind un loc mai retras și poate mai obscur a ajuns într'altul mai bogat în lumină și aer). În serviciul nostru sunt anumite paturi unde bolnavii care se succed în general nu prosperează.

Ținând seamă numai de aceste inconveniente, cari rezultă dintr'o internare pe timp mai îndelungat chiar și la copii sănătoși, făcând abstracție de contagiunile și infecțiunile la cari aglomerațiune a infantilă este expusă mereu, și este pe deplin suficient ca ocrotirea închisă din punct de vedere medical să obțină cea mai categorică desaprobare. A face din centre locuri pentru internarea și reținerea pentru un timp mai îndelungat a copiilor sănătoși, ar însemna să-i punem și să-i menținem în condițiuni inferioare celor din mediul exterior, presupunând chiar cea mai conștiincioasă și corectă îngrijire. Centrele pentru ocrotirea copiilor vor trebui deci ca și pe "mai departe, întocmai ca și în trecut, să formeze servicii spitalicești, rezervate copiilor asistați bolnavi cari după vindecare să fie plasați cât se poate de repede în mediul familiar. În sprijinul afirmațiunii noastre de mai sus împrumutăm din Cassel¹, următorul pasaj despre care presupunem că până azi nu a pierdut nimic din actualitate-i: „Bis auf weiteres müssen wir dahin streben, dass Asyle oder Heime nur als ein Nothafen und als Durchgangsstationen betrachtet werden, damit ihnen das, was wir nicht geben können, zu theil wird. Denn der Säugling

¹Walter Freund: Ueber den „Hospitalismus“ der Säuglinge: Ergebnisse der inneren Medizin u. Kinderheilkunde VI. Bd. 1910.

¹ Prof. I. Cassel: Fünfjährige Erfahrungen in Kinderasyl Archiv f. Kinderheilkunde 1911,55 Bd.

muss, sobald es die Verhältnisse gestatten unter die natürlichen Lebensbedingungen seiner Alterstufe gesetzt werden. Und das wird hoffentlich für die grosse Masse immer die Familie bleiben¹⁾. Acestor afirmațiuni le aduce o puternică confirmare și un studiu mai nou făcut în serviciul lui Pfaundler¹⁾, unde se constată că copiii aduși din diferite creșuri, leagăne, asiluri, Säuglingsheim-uri, puponiere etc. (Anstaltskinder) în comparație cu materialul infantil recrutat deasemenea din acelaș mediu al proletariatului muncitoresc, din care s'au recrutat și copiii din diferite institute, dar cari trăesc în familie (Familienkinder) prezintă un pond, o talie, și perimetrul toracic inferior, iar față de maladii o rezistență cu mult diminuată.

Boxele ca mijloc de combatere a ospitalismului și a maladiilor transmise.

Mijloacele pentru combatere sau cel puțin reducerea ravagiilor pe cari le face ospitalismul diferă dela autor la autor. Unii se mulțumesc cu izolarea individuală, care ar fi suficientă, alții în schimb (Grancher) afirmă că izolării individuale trebuie să i se asocieze și asepsia²⁾. Izolarea individuală se realizează prin boxe. Boxele sunt de origine franceză. Francezii deosebesc trei tipuri: box Grancher, box Hutinel și box Pasteur. Cel dintâiu constă într'un paravan de sârmă, grilaj mobil, care înconjoară bolnavul a cărui izolare o intenționăm. Tipul Hutinel este format din pereți ale căror părți inferioare sunt de scândură, iar cele superioare de sticlă; ele nu au plafond și circulația aerului și ventilația se poate face cu multă ușurință. Tipul Pasteur este cel mai corespunzător, dar în acelaș timp și cel mai constisitor. El formează o cameră individuală închisă de toate laturile și cu plafond; toți pereții sunt făcuți din sticlă. Este singurul mijloc cu adevărat eficace, care poate garanta pe deplin o izolare individuală. Centrul nostru nu dispune de nici o boxă. Cererile solicitorilor fiind prea numeroase, cei intrați nu puteau fi izolați în camere separate din cauza lipsei de locuri, ci ei trebuiau să fie așezați mai mulți în aceeaș cameră. Or, se întâmplă ca fiind unu în incubație, el să contamine și pe ceilalți tovarăși din cameră. Constatând acest fapt dureros și inechitabil pentru cei expuși contagiunii și lăsându-ne inspirați de constatările făcute de către alți pediatri și de mijloacele de combatere propuse de ei³⁾, am sulevat chestiunea Direcțiunii I. Reg. a Ocrot. Soc. și grație căldurii, cu care propunerea a fost susținută de către actualul dir. gen. al asist. soc. dl. dr. Titu Ionescu și mulțumită înțelegerii dlui prof. dr. Titu Gane, secretar gen. s'a incuviințat înființarea boxelor.

Fiind noi siliți să ținem cont de construcția odată existentă a edificiilor noastre și având anumite limite determinate și de restricțiunile bugetare, am adoptat sistemul existent la hôpital Saint-Louis⁴⁾. Sistemul acesta la noi se prezintă sub forma a trei variante.

La pavilionul de izolare în 2 camere mai spațioase

¹⁾ Zaida Eriksson: Ueber die Körperverfassung von Anstaltskindern. Zeitschrift Kinderheilkunde XXXIX. 31. März. 1925.

²⁾ P. Nobécourt et G. Schreiber: Moyens d'éviter les dangers de l'hospitalisation des enfants: Hygiène sociale de l'enfance Masson et Cie Paris 1921.

³⁾ Raportul citit de către Weil-Hallé la Soc. de pédiatrie ședința dela 24 Iunie, Arch. de méd. des Enfants 1919.

⁴⁾ Jules Renault et Mlle G. Labeaume: Hygiène, collective hôpitaux d'enfants. Pédiatrie Tome I. Sergent, Ribadeau-Dumas, Babonneix. Paris 1923. A. Maloine et fils, éditeurs.

a fost instalat următorul format: camerele sunt divizate printr'un pãrete (partea inferioară 75 cm. lemn., cea superioară 115 cm. geam) paralel cu una din axele camerilor, cari sunt egale; pe acest pãrete perpendicular sunt aplicate cloisoanele, cari limitează câte 2 boxe de fie care parte.

Dimensiunile boxelor din acest pavilion sunt următoarele: Lățimea unei boxe 130 cm, lungimea ei 150 cm., în jurul boxelor, cari sunt plasate în mijlocul camerelor este un spațiu liber, care permite libera circulație. Boxele sunt deschise, ele nu au ușă.

În pavilionul de bolnavi, unde se internează de obicei copiii cu maladii, care se pot ușor transmite și altora, avem două sisteme: în 2 camere rezervate sugarilor s'au aplicat câte 2 cloisoane mari, cari se estind: unul dela un pãrete lateral până la celalalt, devenind paralel cu pãretele, unde se află ușa și lăsând un spațiu liber, care ar putea fi considerat ca o anticameră. Locul limitat de acest cloason este divizat în 2 printr'un altul, care merge dela cel dintâi până la pãretele din față. Prin aplicarea acestor 2 pãreți de dimensiuni e 440 și 370 metri, parte inferioară scândură 75 cm. și cea superioară geam 115 cm., am divizat camera în 2 compartimente, având acces la ele prin uși, cari dau în anticamera comună. Fiecare loc separat servește de adăpost la sugari, nu este vorba aici de izolare individuală, ci de o izolare „en troiș”. În alte camere rezervate copiilor din a 2—3 copilărie paravanul de sticlă este aplicat la pãrete. Fiecare copil este separat de către vecinul său prin acești pãreți de sticlă, lungimea unei boxe 190 cm. și lățimea ei 130 cm.

Dat fiind că edificiul central este rezervat numai copiilor de prima vârstă, am crezut că este bine ca fiecare secție A și B să aibă cel puțin câte un salon, unde ar putea fi așezați copiii debili. Este bine cunoscut serviciul, pe care-l fac boxele nu numai în prevenirea și combaterea maladiilor contagioase strict zise, ci și în prevenirea infecțiilor gripale, cari la materialul debil și cu o rezistență foarte redusă, de care dispun centrele de obicei, pot da naștere la complicațiuni foarte grave din partea aparatului respirator. Unii dintre elevii profesorului Marfan¹⁾ într'un studiu referitor la organizarea unui serviciu de debili, afirmă „La salle qui leur est affectée doit donc être divisée par des cloisons vitrées complètes, allant du plancher au plafond et formant des box fermés avec porte vitrée ouvrant sur un couloir central. Chaque debil aura son box”. Această propunere tinde la realizarea boxelor individuale închise complet, cari sunt realizate și la spitalul de epidemie Pasteur.

Noi din cauza motivelor înșirate mai sus am fost siliți să ne mulțumim cu sistemul adoptat în pavilionul de izolare, așezând boxele în mijlocul saloanelor. Singura deosebire consistă în numărul boxelor și dimensiunea lor, pe când saloanele dela pavilionul de izolare dispun de câte 4 boxe numai, cele din edificiul central secția A și B au câte 6 boxe de cameră, lungimea lor este 150 cm. și lățimea 130 cm.

Avantajul boxelor este;

a) Ele stabilesc numărul paturilor în aceste saloane, unde așezarea ulterioară a paturilor suplimentare nu mai este posibilă. Deci simpla lor instalare are ca rezultat combaterea aglomerației infantile și a

¹⁾ G. Salés et Pierre Vallery-Radot: Etude sur la débilité congénitale, organisation d'un service de débilés. Le Nouvellon, Sept. 1924.

suprapopulării, care este isvorul atâtor neajunsuri și neplăceri și una din cauzele principale, cari determină urcarea cifrei de mortalitate infantilă;

b) Ele combat și direct epidemiile interne, cu condiția că personalul auxiliar, este destul de înțeleghător și conștiincios, luând toate măsurile, cari se impun (schimbul halatelor, desinfectarea mâinilor, împiedecarea accesului persoanelor streine etc.). E nevoie în acelaș timp de un control medical, continuu, care singur poate menține disciplina necesară în sânul personalului ajutător dela care, depinde foarte mult rezultatul vizat;

c) Boxele aduc un serviciu și în împiedecarea transmisiunii tulburărilor de origine infecțioasă ale tubului digestiv, ele împiedecă transmisiunea acestor boale dela un bolnav la altul. „L'expérience apprend, en effet, que dans les salles d'hôpital, non seulement les maladies éruptives, mais encore les infections des organes de la respiration et de la digestion, peuvent être transmises par simple contact d'un lit au lit voisin, menaçant d'infections secondaires, souvent mortelles, les enfants debiles”¹;

d) Partea de sticlă a boxelor, cu toată îngrădirea individuală, nu împiedecă supravegherea salonului, care dintr'o privire poate fi trecut în revistă; prin aceasta însușire a lor lumina camerei nu este redusă, iar copii nu se simt părășiți.

Plasarea în colonii a copiilor sănătoși de prima vârstă.

Conform principiilor călăuzitoare ale operei de ocrotire infantilă din Transilvania, copiii sănătoși și copiii a căror stare nu reclamă un control medical permanent și un tratament special care să poată fi administrat numai la centru, unde se află instrumentarul necesar, o bucătărie de lapte care poate cel puțin parțial satisface exigențele moderne și un personal atât medical cât și auxiliar specializat, ar trebui să fie plasați în colonii.

Pentru ca populația rurală să fie dispusă a se dedica operei de asistență infantilă, este nevoie de o educație mai îndelungată și este necesar ca interesul ei să fie deșteptat. Cel mai bun mijloc de atracție este credem, aspectul de rentabilitate care se vede că primează toate celelalte considerațiuni. Avem impresia că motivele pecuniare sunt primul mobil care poate determina populația dela țară să se angajeze la creșterea copiilor de prima vârstă.

Taxele de îngrijire pentru copiii de prima vârstă așezați în colonii.

Ungurii aveau coloniile lor speciale, de regulă în regiunile mai sărace (de ex. Ghiurfalău) unde nu prea era dată posibilitatea altor câștiguri; iar taxele de îngrijire reprezentau sume cari pentru poporul dela țară cu exigențele mai reduse, erau considerabile. Taxele de îngrijire cari se plăteau pe acele vremuri erau: ²⁾

¹⁾ G. Schreiber: Hygiène Sociale. La protection des nourrissons et des enfants à Berlin. Ce que nous avons vu. Presse Médicale Nr. 80, 1911.

²⁾ Szolgáltatási utasítás m. kir. állami gyermekmenhely telep felügyelőnök számára, Budapest 1912, Schmidt Sándor kiadó pag. 36.

- a) până la vârsta de 1 an 14 coroane lunar
- b) 1—2 ani 10 ” ”
- c) 2—7 ani 8 ” ”
- d) 7—15 ani 10 ” ”

e) pentru sugari plasați cu mamă, 18 coroane lunar pentru timpul alăptării și 1 lună după încetarea alăptării.

Pentru copilul plasat la mamă proprie, în timpul alăptării 10 K. lunar.

f) pentru copii cari au frecventat școala medie în urma aprobării ministerului de interne și a azilului de copii, taxele de îngrijire au putut fi urcate cu 50%.

g) după copii debili mintali sau cu defecte corporale, la propunerea medicului de colonie direcțiunea azilului a putut încuviința urcarea lor cu 50%.

h) după copii așezați în coloniile famifiare taxele de îngrijire au putut fi urcate numai cu aprobarea ministerială.

i) după copii primiți la azile în baza ordinului ministerial 60,000/907, referitor la copiii prinși în valul corupției morale, direcțiunea azilului va avea dreptul să încuviințeze urcarea taxelor de întreținere cu 50%.

j) dacă mama plasată împreună cu copilul propriu mai alăpta în căuncopil strein, azilul plătea lunar 32 Kor., din care sumă crescătorul primea 20 Kor. iar mama care alăpta 2 copii, 12 Kor. (144921/900 B. M. sz. r.)

Răsboiul mondial cu întreg cortegiul de consecințe economice și buleversare morală, a avut o influință defavorabilă asupra operei de ocrotire a copiilor de prima vârstă.

Taxele de îngrijire au devenit neînsemnate și într'o disproporție marcantă față cu îngrijirea conștiincioasă și plină de răspundere pe care o cere centrul. Aceste taxe erau după cum reiese din următorul ordin circular:

„România Ministerul Sănătății Publice al Muncii și Ocrotirilor Sociale Direcțiunea I-a Regională a Ocrotirilor Sociale Cluj. Nr. 1304/1923. Cluj, la 7 Mai 1923. *Ordin circular* Către „Azilele” de copii” referitor la stabilirea (plata și încasarea) taxelor de îngrijire pentru copii din Azile și colonii, precum și fixarea onorariului pentru medici și inspectoarele de colonii.

În baza Leg. VIII. 901. § 5. toate cheluelile copiilor primiți în azile le supoartă Statul până ce acești copii împlinesc etatea de 7 ani. Dela etatea de 7 până la 15 ani cheluelile pentru întreținerea copiilor Statul numai le avansează (plătind întreținerea lor), reîncasând aceasta sumă conf. Leg. XXI. §. 3. dela comunele de apartinență a copiilor primiți în Azile.

Cu 1 Aprilie 1923 taxele de îngrijire și onorarele se fixează după cum urmează:

Urcarea taxelor de îngrijire și a onorariilor.

1. Taxa de îngrijire.

	Taxaveche Lei ²⁾	Taxa nouă Lei
	1 Kg. lapte	1 Kg. lapte a 8 Lei
Dela 0—2 ani plas. la părinți crescători	80.—	120.—
” 2—2 ” ” la mamă sau cu mamă	15.—	30.—
” 2—3 ” ” la părinți crescători	50.—	100.—
” 3—7 ” ” ” ” ”	25.—	50.—
” 7—10 ” ” ” ” ”	10.—	20.—
” 10—12 ” ” ” ” ”	5.—	10.—

²⁾ Taxele de îngrijire stabilite sua Consiliul Dirigent în 1919 de către d. prof. Dr Iuliu Moldovan secretar general. Nu suntem în măsură de-a publica în întregime aces ordin din cauză că nu se află la dosar.

II. Onorar pentru inspectoarele de colonii lunar.

	Taxa veche	Taxa nouă
Dela 15— 50 copii diurnă	120—	180—
„ 50—100 „ „	140—	210—
„ 100—150 „ „	180—	270—
„ 150—200 „ „	250—	275—

Fiind numărul copiilor din colonii mai mic de 15, inspectoarei nu-i compete onorar ci numai o remunerație.

III. Onorar pentru medicii de colonii lunar.

Dela 30 copii în sus lunar taxa veche 50—, taxa nouă 100—, fiind numărul copiilor mai mic de 30 nu-i compete onorar ci numai o remunerație.

IV. Remunerația anuală după vârsta copiilor.

Pentru fiecare copil sub 7 ani anual taxa veche 15— Lei taxa nouă 30— Lei. Pentru fiecare copil peste 7 ani anual taxa veche 5— Lei, taxa nouă 10— Lei.

Crescătorii care vor arăta bunăvoință și vor îngriji în mod excepțional de bine copiii dați lor în îngrijire vor primi un premiu în bani cu 10—15% din valoarea taxei.

Ce privește sumele cari se reincașează dela comună după copiii trecuți de 7 ani, Azilele le vor transpune (în plic de valoare) trimestrial Casieriei Directoratului nostru împreună cu un conspect în dublu e emplar.

Director regional,
ss. Dr. Gane

Inspector financiar,
ss. Marian

Trebuia să mai luăm lupta cu o concurență față de care noi dela început eram condamnați să ne recunoaștem starea de inferioritate și să capitulăm. Timpurile de după războiu cu conjuncturile lor au făcut ca starea materială a unor indivizi să prospereze în modul cel mai fantastic. Soțiile îmbogățitelor de război și ale burghezilor cu o bună stare materială căutau să se eschiveze dela o lege a naturii, dela care credea că banul poate să le dispenseze. Nevestele acestora poate nedorind să renunțe la seratele fastuoase, la ceaiurile dansante și la diferitele conveniri distractive pedeoparte, pe de altă parte temându-și poate frumusețile fizice, cu multă ușurință își încredințează copilul unei femei streine fără ca să se sinchisească de soarta copilului, doicei, care de cele mai multe ori ajunge în condițiuni de viață detestabile ce indică drumul care duce de obicei la mormânt. La comiterea acestui pas al mamelor, ele câte odată nu cu mari dificultăți, ba adeseori cu multă ușurință obțin și indicațiunea medicală de complezență care adesea se bazează pe o falsă concepție și se inspiră din deconsiderarea copiilor de prima vârstă, presupunând că la începutul tratamentului ori cărei boale a acestor mame, trebuie să se afle separarea copilului dela sânul mamei sale. O separare incontestabilă își are indicațiunile ei bine stabilite cari vor putea fi puse însă numai după o înțeleaptă și minuțioasă precumpănire, unde și soarta copilului de a cărei separare este vorba, trebuie să ocupe primul plan al preocupărilor noastre. Ea va trebui să formeze subiectul unui examen medical obiectiv; iar odată această indicațiune de separare pusă, se impune luarea unor măsuri cari să nu lovească nici în existența copilului, pe a cărui mamă o angajăm ca doică. Cui îi dă mâna, să-și permită

anumite luxuri, este liber să-o facă; credem că nu este însă echitabil ca acest lux să fie în detrimentul sugarilor streini.

Colonia din Ghiurfalău nu este necunoscută publicului Clujan. Indeletnicirile de doică ale femeilor din această comună de asemenea sunt bine cunoscute și apreciate. Rezultatul este, că azi toți solicitanții se adresează direct, oferind sume, cari se ridică până la 3000—4000 Lei lunar și alte avantagii. Doica angajată din respectabilul ei salar plătește 800 lei lunar unei alte femei, de regulă bătrână, care îl alimentează cu biberonul. Această plasare se face în baza unei bune învoeli între părțile interesate, fără ca vre-o autoritate să controleze sau să intervină. Copil devin subiectul unor transacțiuni pecuniare, din cari numai ei trag scurta, ceilalți alegându-se în schimb cu frumoase câștiguri. Serviciul de doică rentează pentru femeile din Ghiurfalău așa de bine, încât ele consimt și fac tot posibilul ca la anumite intervale să devină din nou însărcinate. În felul acesta cu mici intermitențe, ele dispun de o sursă de venit în permanentă, copiii lor neformând nici un balast pentru familie, de oarece crescătoarele se îngrijesc ca ei să părăsească aceste meleaguri. Ne amintim cazul unei femei angajate ca doică la o familie de conte din Cluj, care cu multă emfază ne-a confiat această tristă și condamnată stare de lucruri.

În astfel de împrejurări, opera noastră era forțată să bată în retragere. Taxele de îngrijire disparente, pe cari noi le putem acorda față de sumele fantastice și alte mii de avantagii, pe cari le ofereau privilegiatii sortii, au făcut că ori ce interes din partea crescătoarelor față de copiii noștri să scadă. Copii sub un an nu au mai fost dați pentru îngrijire prin forța împrejurărilor, ci ei erau reținuți în institut și numai după ce au depășit această vârstă, au fost încredințați crescătoarelor din Ghiurfalău, care și în cazul acesta au recurs la un expedient. Se manifesta o predilecție deosebită față de copii, cari aveau mame, cari, după cum am aflat ulterior, au fost constrânse să întregiască modestele noastre taxe de îngrijire de 210 Lei lunar, până la suma de 500 Lei lunar.

Din cauza aceasta, locurile disponibile în azil pentru sugari erau în permanență ocupate, fără ca să se poate garanta o circulație mai mare a lor prin serviciul centrului. Din aceste motive unii dintre sugari au trebuit să fie refuzați. Lipsa de locuri cauzată de lipsa de plasamente, determinată de niște taxe de îngrijire foarte mici, a împiedecat primirea lor, cu toate că formalitățile de admitere sunt aproape inexistente și cu toate că acești sugari cu drept cuvânt ar fi putut conta la ocrotirea statului.

Autoritățile superioare nu au rămas indiferente față de această situație. La intervenția centrelor taxele de îngrijire au fost du late, după cum rezultă din următoarea

Deciziune :

„Noi, Ministru, Secretar de Stat la Departamentul Sănătății și Ocrotirilor Sociale;

având în vedere raportul Direcțiunii Regionale a ocrotirilor sociale Cluj;

văzând și dispozițiunile Legii VIII, 1921, Par. 5. și Legii XXI, 1901, Par. 3, cari sunt în vigoare în Ardeal, Banat, Maramureș și Crișana,

Decidem :

Art. I. Cu începere dela 1 Ianuarie 1925, taxele de îngrijire pentru copii dela centrele de ocrotire și din colonii, se fixează după cum urmează :

I. Taxe de îngrijire.

a)	Pentru copii dela 0-2 ani plasați la părinți crescători (inclusiv taxa p. lapte), lunar	L 400
b)	Pentru copii dela 0-2 ani la mamă, lunar	250
c)	" " " 2-3 " plas. la păr. cresc. "	200
d)	" " " 3-7 " " " " " "	100
e)	" " " 7-10 " " " " " "	40
f)	" " " 10-12 " " " " " "	20
g)	" " " 12-15 " " " " " "	20

II. Onorar pentru revizoarele de colonii.

a)	Dela 15—50 copii diurnă lunară . . .	L 350
b)	" 50—100 " " " . . .	400
c)	" 100—150 " " " . . .	500
d)	" 150—200 " " " . . .	700

Când numărul copiilor din colonii este mai mic de 15, revizoarei i se va cuveni numai remunerația anuală de sub pct. IV.

III. Onorar pentru medicii de colonii.

Dela 30 copii în sus diurna lunară de 200 Lei. Când numărul copiilor este mai mic de 30, medicului nu i se va cuveni diurnă, ci numai o remunerație anuală conform pct. IV.

IV. Remunerație anuală pentru revizoarele și medicii de colonii.

Pentru fiecare copil sub 7 ani	anual	L 30
" " " peste 7 ani	"	" 10

V. Premii pentru părinți crescători**I.**

Crescătorii, cari vor arăta bunăvoință și vor îngriji în mod excepțional de bine copiii dați lor în îngrijire, vor primi la finele anului un premiu în bani amăsurat timpului de îngrijire și etății copilului.

Art. II. Taxele de îngrijire pentru copii, onorarul pentru revizoarele de colonii și onorarul pentru medicii de colonii se vor plăti trimestrial în mod decursiv (la 1 Aprilie, 1 Iulie, 1 Octomvrie și 1 Ianuarie), prin centrele pentru ocrotirea copiilor.

Tot în mod decursiv se va plăti cu finea trimestrelor și remunerația anuală pentru revizoare și medici. Această remunerație este stabilită pentru acele revizoare, cari au mai puțin de 15 copii și pentru medicii, cari au mai puțin de 30 copii într'o colonie.

Revizoarele și medicii, cari beneficiază de dreptul onorarului stabilit sub pct. II și II', nu pot primi și remunerația anuală stabilită sub pct. IV.

Premiile pentru părinți și crescători se vor da din partea Direcțiunei Regionale Cluj, în baza propunerilor făcute de directorii centrelor pentru ocrotirea copiilor.

Art. III. Justificarea cheltuelilor de sub pct. I—V.

se vor face în baza actelor originale, semnate de persoanele în drept de a ridica aceste drepturi.

Data în București, la 20 Octombrie 1924.

P. Ministru : ss. *Dr. Gane.*

Urcarea lor la dublu ne-a făcut posibil ca să căutăm crescători în sânul populațiunii românești și pentru copii de prima vârstă. În aceste regiuni banul nostru, din cauza crizei de numerar este încă apreciat, are încă o valoare. Așa se esplică de ce azi mai multe țărance române înafară de copilul propriu mai primesc pentru alăptare și 1 copil aparținător centrului (vezi Col. Maier). Acest început ni-se pare de un bun augur și viitorul se prezintă promițător.

Urcarea taxelor de îngrijire a pus centrul în situația de a putea sustrage și pe copii români de prima vârstă crescătoarelor streine și de-ai încredința unei populațiuni românești. Tot această urcare a făcut posibil refugiul dintr'o regiune foarte căutată într'alta mai scutită de cercetările și vizitele inoportune ale vânătorilor de doice. Suntem conștienți de dificultățile, pe cari centrul le va întâmpina în noul mediu, avem în schimb mângăerea, că prin difuzionarea cunoștințelor de igienă infantilă în regiunile cu o populație românească, vom face ca și ea să se emancipeze cu o zi mai curând de prejudecățile moștenite prin intermediul babelor și vrăjitoarelor.

Avantagiile pe cari le prezintă centrele, pentru copii de prima vârstă sunt:

a) orice copil de sân, care cade în prevederile legi pentru ocrotirea copiilor abandonati poate fi primit la centru ;

b) dacă el este bolnav, se bucură de tratament medical corespunzător ;

c) dacă el este fără mamă, la caz că sunt doice la institut, el beneficiază de lapte de mamă, în caz contrar, el primește lapte de vacă sterilizat ;

d) mamele pot să fie și ele primite ; pe timpul alăptării ele sunt puse la adăpostul vicisitudinilor economice și sociale, și ele pot să-și afle un loc de refugiu ocrotitor, dinaintea clevetirilor societății ;

e) ele pot să-și alăpteze în liniște copilul propriu ;

f) dacă mama dispune de lapte de mamă, care depășește rațiunea necesară copilului propriu, ea îl dă unui alt copil, iar în schimb ea primește o recompensă materială ;

g) înafară de alăptare, mamele sunt folosite la lucrările ușoare de gospodărie, pe cari dacă nu le-ar fi însușit încă, le poate câștiga la noi, ceea ce formează un real profit ;

h) în cursul timpului petrecut la centru mamele își câștigă cunoștințele artei de a crește copii, pe cari în mod instinctiv, le vor folosi fie în interesul propriu, când necesitatea o va reclama din nou, fie în interesul aceluia, cu cari vor veni în contact ulterior, făcându-se oarecum propovăduitorii noțiunilor de igienă infantilă în mijlocul populațiunei, unde vor petrece mai târziu.

Dr. Axente Iancu

Medic-șef director al Centrului pentru ocrotirea copiilor Cluj

TRATAMENTUL HIDROMINERAL ȘI BALNEAR ȘI BĂILE DELA LIPOVA

— CONFERINȚĂ ȚINUTĂ ÎN CADRUL SERBĂRILOR CULTURALE ALE ASOCIAȚIUNEI,
CARI AU AVUT LOC LA BĂILE LIPOVA, ÎN ZIUA DE 26 IULIE 1925

(Continuare)

Urmărind acum în amănunte efectul apelor dela care atâta lume așteaptă vindecarea, trebuie să mai adăogăm următoarele, în special pentru acei vizitatori ai băilor, cari au o cultură științifică suficientă:

Cele patru izvoare ale băilor Lipova, din punct de vedere chimic prezintă deosebiri foarte pronunțate. Apa izvorului cu numele „Gloria“, după cum am relevat mai sus, este izotonică, deci are aproape aceeași concentrație moleculară ca și sângele uman; apa acestui izvor se va folosi pentru cura internă, cu alte cuvinte, pentru cura de băut, ținând seama de următoarele: Apa „Gloria“ conține 2 pro mill. acid. carbonic. Cantitatea aceasta este suficientă pentru a-și putea desvolta efectul recerut. Introdusă în cantitate suficientă, 300—500 gr. zilnic în stomac, se va resorbi repede, provocând în organism *reacțiuni* importante, cari au o foarte mare înrăurire asupra schimburilor de materii și cu aceasta asupra întregii vieți celulare. Apa „Gloria“ de o temperatură de 12° C la izvor, având un gust plăcut, acriț, răcoritor și pișcător, taie setea. Ajungând în stomac, produce hiperemia mucoasei stomacale, activează secreția acidului hydrochloric, spală pereții stomacului și transportă mucositățile și resturile de alimente în intestine; mărește apetitul, stimulează peristaltica, adică mișcările intestinelor, favorizează asimilațiile, mărește în mod trecător presiunea arterială. Mărește secreția unor glande cu roluri importante, cum sunt glandele intestinale, ficatul, pancreasul și rinichii: asupra acestora din urmă exercită o acțiune ușor diuretică. O mare parte din apa aceasta este absorbită de vasele sanghine și limfaticе, accelerează mișcarea limfei, ceiace constituie iarăși un fapt de-o importanță deosebită în apărarea organismului, față de atacul vietăților microbiene. Ajunsă în curentul sângelui, intră în fiecare celulă, provocând o vie acțiune în schimburile de materii; încărcându-se apoi aci cu materii netrebuincioase organismului, cum sunt d. e. urea, acidul fosforic, sulfuric, clorura de sodiu și altele, trece prin rinichi, provocând eliminarea acestora. Rezultatele acestei spălă-

turi generale, noi medicii le observăm foarte des, căci în urma unei cure de apă minerală, se resorb exudate vechi, se înlătură depozitele de acid uric din țesături, ceiace subiectiv se manifestă prin dispariția durerilor din terenurile bolnave. Prin desfundarea canalelor renale, funcțiunea rinichilor se înviorază. În 2 cazuri am observat în cursul acestei săptămâni disolvarea nisipului, lucru pe care nici nu-l așteptam, având apa „Gloria“ după cum arată analizele vechi, o cantitate prea mică de *lithiu*. Sper că noua analiză care este tocmai acum în curs de-a se face, va aduce lumină și în privința fenomenului acestuia.

Prin cantitatea de fier, care este chiar doza terapeutică, apa „Gloria“ mai este și *feruginoasă* și se poate recomanda în chloroză, anemie, debilitate generală, reconvalescență după boale grele, surmenaj fizic și psihic, în neurastenie și în dispepsie. Este deci un ajutor eficace în primul rând pentru femeile anemice, pentru copiii debili, surmenajați de școală, funcționari neurastenizați, ce își duc cea mai mare parte a vieții închiși în birouri.

Cu toții știm, că *fierul este un element primordial în compoziția organismului* și mai ales a hemoglobinei. Pentru regenerarea sângelui, organismul are continuu nevoie de acest element important. Cum se face această regenerare a sângelui?

Fierul prin acțiunea lui mărește cantitatea de hemoglobină și numărul celulelor roșii. De cantitatea hemoglobinei și a celulelor roșii depinde și culoarea sângelui. Apetitul sub acțiunea fierului se mărește, nutriția deci se va face în condiții tot mai bune, fața capătă culoare sănătoasă, căldura internă se ridică, circulația sângelui se accentuează și întreg organismul arată o reîntinerire, o înviorare. Datorită cantității suficiente de bicarbonat de sodiu, apa „Gloria“ nu produce nici un deranj gastro-intestinal, cum o au de altfel alte ape feruginoase. Din cauza aceasta și a dozajului terapeutic ce îl are fierul în apa aceasta, ea se poate ingera și pe stomacul gol, dar e mai preferabil a se lua în cursul mesei sau

după masă. E bine să se evite de-a se lua imediat după poame crude, sau după murături, căci poate cauza deranjuri stomacale.

După ce am expus modalitatea de urmat la cura de băut, să trecem și la *cura de băi*, ca să cunoaștem și efectul ei. Acțiunea unei cure balneare, pe lângă proprietățile de cari vom vorbi mai jos, depinde în mare parte de *temperatura* apei. Voiu schița în scurte cuvinte însemnătatea acesteia:

Deosebim în general *băi reci sau hypotermice, băi indiferente, și băi calde sau termice.*

Să vedem cari sunt *caracterele băilor reci sau hypotermice?*

Temperatura lor e sub 34° C. sau 27° R.; aceste băi produc senzația frigului, afară de băile carbogazoase, pe cari le simțim plăcute la aceasta temperatură, fapt datorit dilatației capilalelor pielei.

Aceste băi *provoacă o scădere a temperaturii corpului în cursul băilor*, care însă după baie se compensează iarăși. Se prescriu de către medici, ca antipiretice și ca stimulente ale circulației sângelui și ale respirației, apoi în cazurile când avem de-a face cu boale febrile, accese nervoase, congestii passive. Au același efect dar într'un mod mai accentuat, ca și compresele reci, aplicate pe un teren inflammat. Că se prescriu suferinzilor de inimă și a vaselor sanghine, apoi celor ce sufăr de aortite, scleroză incipientă, se face din motivul, că acidul carbonic într'o apă rece, e totdeauna mai concentrat și mai activ, de cât în apa caldă.

Băile numite indiferente, au temperatura între 34—35° C. sau 27—28° R. Aceste băi nu trezesc senzație nici de frig, nici de căldură. Efectul acestora se limitează la acțiunea ce o exercită asupra sistemului nervos periferic, pe care aceasta temperatură îl calmează, Rămân neinfluențate inima și centrul respirator. Aceasta din cauza, că iritațiunile celulelor nervoase periferice nu ajung până la creier.

Se prescriu de obicei la indivizi slăbiți, ori bătrâni, cari nu supoartă efecte și insulturi mai puternice.

Băile termice, sau calde, se caracterizează prin faptul, că temperatura lor începe cu 36° C. sau 28½° R. Ele ridică temperatura corpului, stimulează acțiunea inimii, se accelerează pulsul. Se mărește transpirația: Ele sunt privite ca foarte bune *decongestionante* interne,

adecă provizia sanghină a organelor interne pe timpul băii scade. Calmează nervii aducând somn liniștit. Băile termice resolvă spasmele mușchiulare, adecă zgârciurile. Se prescriu în diferite afecțiuni: în nefrite cronice (boale de rinichi) căci provoacă transpirație abundantă. Cu multă predilecție se aplică de către medici în toate afecțiunile inflamatorice cronice cum sunt d. e. exudatele pleurale sau articulare, în afecțiunile cronice ale organelor genitale femești, în reumatism articular și muscular, în gută sau gicht.

Apa izvorului „Lipova“ conținând $2\frac{1}{2}\%$ acid carbonic liber și fiind hipertonică, se folosește exclusiv pentru băi. Sub forma de băi ea produce hiperemia capilară a pielii, ceiace se traduce în senzația de căldură ce o are pacientul în baie, din cauza acesteia aceste băi se pot lua la o temperatură mai scăzută (26° R. sau 33° C.). Toată suprafața corpului acoperit de apă, după 2—3 minute se acoperă cu mici bășicuțe gazoase, cari conțin bioxid de carbon (acid carbonic). Mărin-duș-e căldura periferică prin dilatația capilarelor pielii, se exercită o acțiune favorabilă asupra pielii, deci se recomandă în toată tulburările trofice (de nutrițiune) ale pielii.

„Acidul carbonic micșorează frecvența respirațiilor și totodată le mărește amplitudinea“. Sau cum s-ar spune pe înțelesul tuturor: *omul în baia carbogazoasă respiră mai profund și mai rar* Asupra inimii au un efect deosebit: băile carbogazoase luate sub 34° C. sau sub 27° R. acționează asupra cordului foarte puternic și anume ele influențează cordul bolnav ca și medicamentele specifice, cum e digalenul și strofantina, adecă *bătăile cordului devin mai rare, mai ritmice*, consecutiv și *pulsul se rărește*, devine mai plin. Sub influința bioxidului de carbon al apei, arterele periferice se contrag (vasoconstricție), iar cele centrale, adecă cele viscerale, se dilată (vasodilatație). Circulația sângelui deci în organele interne e mai vie, aceste organe prin urmare vor fi mai bine alimentate. Pentru inima bolnavă aceste băi înseamnă o *gimnastică* binefăcătoare și o adevărată *revelație*. Acțiunea bioxidului de carbon asupra cordului la temperatura sus menționată, la început se menține numai 20—30 de minute după eșirea din baie, mai târziu acest termen să prelungește și după o serie

de băi se păstrează definitiv funcțiunea această regulată, condiționând un trai liniștit și o viață ferită de emoții fizice și psihice. Băile carbogazoase, cari sunt mai calde de 34° C., au o acțiune mai lentă asupra cordului, pentru aceia aceste băi se recomandă bolnavilor mai în vârstă și în generale pentru

oricine la începutul curei balneare carbogazoase. Același efect stimulent îl au asupra sistemului central nervos: din motivul acesta se recomandă în diferite afecțiuni cronice ale sistemului nervos cum sunt d. e. anaestheziile paresteziile, neuralgiile, paralizii parțiale sau periferice și altele. Dr. C. Stanca

INVĂȚĂMÂNT, EDUCAȚIE

REFORMA INVĂȚĂMÂNTULUI UCENICILOR

Aproape zilnic celim în ziare și auzim discutându-se că ne lipsește la orașe pătura socială independentă a negustorilor și meseriașilor români. Vedem cum orașele, dar mai ales centrele de industrie și de comerț ale Ardealului sunt în mâni străine și estăzi în al 7-lea an dela unire. Pentru ce? Pentru că nu se dă prea multă atenție învățământului ucenicilor. Ar fi vremea să se pună la ordinea zilei reorganizarea acestui învățământ de mare importanță. Căci școalele de ucenici industriali și comerciali sunt a elea care trebuie să dea țării pe viitorii meseriași și comercianți români de cari avem atâta nevoie. Dar aceste școale trebuie să fie reorganizate în așa fel ca ele să-și poată împlini adevărata lor chemare.

La noi, după preluarea imperiului, fostul directorat general de instrucție din Cluj a făcut tot posibilul pentru un oarecare început de organizare a învățământului ucenicilor din Ardeal. Anume a redeschis toate școalele de ucenici înființând încă câteva, a editat regulamentul școalelor de ucenici industriali în românește și a organizat un curs do 6 săptămâni pentru învățătorii cari urmau să fie angajați la școalele de ucenici. S'a făcut apoi un lăudabil început în ce privește organizarea căminurilor de ucenici înființându-se aproape în toate centrele industriale căminuri de ucenici care adăpostesc băeții de țărani veniți dela sate pentru a învăța vre-o meserie la oraș. Dar atâta nu este destul. Trebuie să ne îngrijim nu numai de hrana trupezască a ucenicilor, ci și de cea sufletească. Trebuie să le dăm o creștere bună și să le facem o astfel de instrucție în urma căreia să fie conștii de chemarea lor, când vor ajunge meseriași și comercianți independenți.

Înțelegând că chestiunea este nu numai foarte importantă, dar că ea își cere și o urgentă soluționare, cred că ar fi bine dacă forurile în drept ar ținea seamă de următoarele:

1. Învățământul ucenicilor să fie

de stat în toată țara și pentru a i se asigura o conducere unitară să aparțină numai unui minister. (Actualmente școalele și căminurile de ucenici din vechiul Regat, Bucovina și Basarabia sunt pendinte de Ministerul Muncii, iar cele din Ardeal de Ministerul Instrucțiunii).

2. Pe lângă școlile tehnice să se organizeze cursuri speciale, în vederea pregătirii unui corp didactic select. (Actualmente corpul didactic al școalelor de ucenici este recrutat, în majoritatea cazurilor, dintre institutori și învățători, cari la școalele de ucenici funcționează numai în calitate de auxiliari.)

4. Desființarea școalelor civile, punându-se în locul lor școalele de ucenici. (Actualmente școalele de ucenici nu au localuri proprii, sunt tolerate numai în diferite edificii de stat și particulare).

4. Inființarea căminurilor pe lângă fiecare școală de ucenici, dar cel puțin în fiecare capitală din județ. (Actualmente funcționează căminuri de ucenici în București, Cluj, Timișoara, Oradea-Mare, Tg-Mureș, Brașov, etc. Altele sunt în curs de organizare).

Inființarea căminurilor pentru ucenici (fete) în Cluj, Timișoara și eventual în alte centre.

Dacă vrem ca să putem îndruma tineretul nostru spre meserii și negoț, de unde izvorește bogăția și independența neamului nostru, atunci să încetăm a mai înființa numai licee și să ne gândim serios la chestiunea reformei învățământului ucenicilor. Orașele vor fi cu adevărat ale noastre, numai dacă vom dispune de meseriași și comercianți români cari au trecut prin școli de ucenici bine organizate, unde să-și poată însuși cultura trebuincioasă. Căci, în ce privește actuala organizație a școalelor de ucenici și felul cum ele funcționează, sunt foarte multe de dorit.

Cristofor Epure,
directorul școlii de ucenici Cluj

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Adevărul literar și artistic, numărul din 30 August, este închinat lui Ioan Slavici Reprodus din opera scriitorului și articole ocazionale de Mihail Sadoveanu, G. Galaction, Octav Botez, Dem. Teodorescu ș. a. Reținem din cuvântarea scriitorului G. Galaction ținută la mormântul lui Slavici următoarea justă caracterizare a personalității dispărutului:

„O, îndurerați prieteni! să aducem închinăciunea noastră cea mai profundă caracterului rectilin, omului dintr'o bucată, care a avut cinstea puțin comună să fie aspru cenzurat pentru aceleași convingeri, odată de dușmanii neamului și a doua oară de neamul propriu.

»Dar bunul nostru bătrân e dincolo de această lume zgomotoasă, oarbă și deșertă!

»A trecut prin ea cu rară înțelepciune, cu superioară îngăduință, cu un stoicism care duce gândul înapoi spre modele antice.

«Să nu fim mai prejos, în această oră de durere, decât acela care, timp de-o jumătate de veac, a fost cumpănit, plin de vigoare și de virtute».

*

Popularizarea științei. I. Simionescu. *Plante de primăvară* cu fig. în text Casa Școalelor. Biblioteca de popularizare a științei No. 29 1924 66 pag. 8 lei.

Pe plaiuri de munte cu 35 fig. în text id. No. 30, 1924, 61 pag., 7 lei.

Plante de baltă cu 37 fig. în text 15, No. 31, 1924 42 pag., 7 lei.

Prin poeni și pașiști cu 40 fig. în text 15 No. 32, 1924, 78 pag., 9 lei.

Pădurile noastre cu 45 fig. în text 15. No. 33, 1925, 143 pag., 20 lei.

Încărcarea minței elevului cu o groază de cunoștințe în mare parte netrebuitoare, uitată îndată după trecerea din o clasă în alta, dacă nu și mai de vreme e una

din greșelile cele mai mari ale sistemului nostru de învățământ.

Atât pedagogii vechi cât și cei noi practic deopotrivă acest sistem, explicându-se astfel aversiunea pe care o au în general copiii pentru tot ce e știință.

Rari sunt profesorii, care să caute a apropia cunoștințele de mintea copiilor altfel decât mărginindu-se la ceia ce prevede, programul analitic.

Deaceia broșuri ca cele pe care le oferă Dl Prof. I. Simionescu, fie în Biblioteca: «Cunoștinți folositoare», fie în „Biblioteca de popularizare a Casei Școalelor», nu numai elevilor ci tuturor iubitorilor naturii, scrise cu căldura celui ce trăiește și simte în natură sunt de neorejuit.

Broșurile de mai sus cuprind întreaga lume a plantelor, dela cele de baltă și de primăvară care apar pe câmpuri, ogoare și hucaeguri odată cu topirea zăpezii și venirea la noi a cocostârcilor, până la plaiurile de munte, smălțate cu flori ce se întrec în frumusețe.

Ele sunt un îndreptar de mare folos pentru cunoașterea plantelor oricărui excursionist pe care-l mână dorul nature fie în lunca cu umbră și ape liniștite, fie în pașiștele și pășunile împetritate sau pe vârful de munte, unde ochiul se răsfăță într'o nesfârșită variație de forme și colorii: fiind menite să sâdească acel cult al florilor și al arborilor, așa de puțin dezvoltat la noi.

Acest rost și-l îndeplinește cu mai multă prisosință ultima broșură, „Pădurile noastre» singura carte în care a explicat la noi vreodată pe înțelesul tuturor, arborii și arbuștii pădurilor noastre.

O recomandăm atât elevilor și iubitorilor naturii, cât și profesorilor de liceu, care de obicei pot să-și spună mai repede numirea latinească a unei buruieni oarecare. Decât să cunoască diferitele soiuri de stejar sau de brad, să deosebească un arbust de altul sau să știe

felul de viață al fiecărui arbore și folosul ce-l poate aduce.

În întrebunțarea numirilor populare cât și în schițele grafice tineretul va găsi o lămurire deplină a celor scrise.

Adăogând la scopul imediat, îndemnul pe care-l poate avea pentru noi o fereastră mai larg deschisă asupra naturii, nu putem fi în deajuns de cunoscători d-lui Simionescu pentru darurile care le oferă tuturor celor îndrăgostiți de natură.

Val. Pușcartiu.

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

Congresul tinerimii române la Sibiu

Nu ne putem plânde de lipsa instituțiilor, cari, în timpul verii când porțile școalelor sunt închise, să îngrijesc să procure tinerimei școlare o vacanță plăcută și în același timp cât mai folositoare sănătății lor trupesti și sufletești. Dela Universitatea populară a d-lui Iorga, la Vălenii de Munte, unde se cultivă mai ales sufletul, prin variatele conferințe cari popularizează cunoștinți folositoare din toate disciplinele ce le-a produs mintea omului, până la Societatea pentru educația fizică, patronată de Principele Moștenitor, care, înființând tabără într'un fericit colț de natură ce procură plăcere și odihnă sufletului, pune totuși mare preț pe îngrijirea sănătății fizice, sunt atâtea societăți, cari organizează excursiuni în țară, mai puțin în streinătate, cu tot atâtea folos pentru îmbogățirea cunoștințelor cași pentru recreația fizică a tinerilor. Din toate viitorii cetățeni se aleg și cu o cunoștință mai mult decât teoretică a frumuseților și bogățiilor acestei țări, pe care vor și astfel s'o servească mai bine, cu mai multă dragoste.

Inițiativa profesorului bucureștean Toma I. Strelcovsky de a organiza un congres anual al întregii tinerimi române a fost

Expoziția și târgul de mostre dela Chișinău

— Insemnătatea economică și noua orientare a Basarabiei. —

Informațiunile noastre asupra expoziției și târgului de mostre din Chișinău, au aruncat o lumină intensă asupra bogățiilor din întreg cuprinsul țării. Dar în mod special, avantajul cel mare este că mulțimea considerabilă de vizitatori se convinge despre forțele productive ale Basarabiei.

Prin expoziția de astăzi și etalarea modelelor de producție din însăș Basarabia, cetățenii celorlalte provincii au posibilitatea să se orienteze în viitor, să creeze legături, să pregătească debușuri.

Basarabia trebuie câștigată și economicește. În anii săi de abundență ea își desfășoară produsele în regiunile împărăției țariste, de aci înainte ea este nevoită să se îndrepteze spre apus, să-și făurească legături solide cu provinciile românești.

Societatea de Mâine a pus în mod sistematic și obiectiv problemele basarabene. Nici o publicație din cuprinsul României mari n'a dat o atenție atât de întregă, serioasă, și neinteresată timp de doi ani, chestiunilor locale ale Basarabiei ca Societatea de Mâine. Ne pare foarte bine că s'au depus eforturi pentru a reuși un târg de mostre la Chișinău, având urmări binefăcătoare asupra prosperității provinciei care din întâmplare anul acesta se zbate în ghiarele unei secete cumplite. Ajutorul efectiv și neprecupețit al țării pentru salvarea Basarabiei de foamete, o administrație mai cinstită, o discordare politică, vor fi măsuri întregitoare ale târgului de mostre din Chișinău pentru a reda sufletului basarabean încrederea într'o soartă bună în România Mare. O bună solitudine economică e sorțită să înceapă drumul cel bun!

inovațiile surprinzătoare și îndrăznețe printre instituțiile de acest fel. Ea avea să imprune educația fizică cu educația morală intelectuală, alternând exercițiile de gimnastică și sportul cu conferințele și discuțiile intelectuale. Apelul invita la acest congres pe „reprezentanții” tinerimii din Regat și de peste hotare, și în același timp pe personalitățile reprezentative ale activității extrașcolare, pentru ca să se discute și eventual să se înființeze o nouă instituție de îndrumare a tinerimii noastre, care să le cuprindă pe toate instituțiile existente de acest fel, dând o directivă unitară întregii munci de educație extrașcolară. Mai erau invitați la acest congres și reprezentanții ai tinerimii națiunilor din Statele balcanice, pentru ca în înțelegere cu aceștia să se înființeze și o confederație a tinerimii statelor balcanice, căreia i s'au pus bazele la Atena când dl. Strelievsky a condus acolo o excursie a societății de cultură și educație pentru tinerime „Buciumul”. Și congresul acesta să se repete în fiecare an în altă localitate. Pentru anul acesta a fost ales Sibiul, poate cel mai potrivit oraș, prin poziția lui, pentru astfel de scopuri.

Atâtea intenții frumoase dintre cari însă prea puține s'au realizat. Participanții la congres n'au fost în număr destul de reprezentativ, căci cu toții abia au fost vreo 60 de înși unii veniți la început, iar alții numai pe jumătatea vremii când o parte dintre cei veniți la timp au început să plece spre casă. Se pare că nu s'au prezentat nici reprezentanții activității extrașcolare, ca să se poată înființa acea organizație unitară pentru îndrumarea tinerimii. Nu s'au prezentat nici conferențiarilor anuntați. Dintre ei a venit numai dl. Em. Bucuța, care a ținut o interesantă conferință despre Românii din Bulgaria. Neamunțat înainte a vorbit dl. Tudor Popescu, avocat din București, despre Asociația ortodoxă creștină română. Au lipsit și reprezentanții tinerimii din Statele balcanice încât nici a doua organizație propusă nu s'a putut înființa. Streinii pe cât știm au fost numai 6 Bulgari, cari au și plecat curând. Credeți că „Confederația tinerimii statelor balcanice” nu se poate balcaniza prin simpla voință a unor tineri — ori cât de reprezentativi ar fi ei — ca un joc de copii înghebat la moment. Pentru așa ceva trebuie să-și spună cuvântul alte personalități, printre cari poate și Statul politic.

Congresul a suferit fără îndoială de o lipsă de organizare. Basarabienii n'au primit la timp legitimațiile de călătorie, încât au plătit amende pe tren, iar în Bulgaria proiectul congresului s'a primit abia cu o săptămână înainte de data începerii. Poate în alte state nici n'a ajuns apelul și de aceea nu s'au prezentat delegații. Congresul trebuie pregătit cu luni înainte, în timpul anului școlar și programul lui trebuia dezbătut mai întâi cu autoritățile școlare, dela noi și din celelalte state vizate, căci elevii școlilor secundare nu sunt liberi să înființeze orice fel de organizații — în țară chiar, dar în afară de granițele țării.

Naiv conceput și insuficient organizat, congresul n'a dat rezultatul pe care-l urmăreau inițiatorii. Dacă proiectata unificare a instituțiilor de educație extrașcolară ar încerca-o una dintre instituțiile existente, spre exemplu Fundația Culturală Principele Carol, cu o mai matură pregătire, poate că ea s'ar putea realiza. Aceasta ar însemna o sistemizare de muncă poate folositoare. Dar în cazul acesta ar trebui

să se înființeze mai multe tabere în același an pentru ca să poată participa cât mai mulți tineri și s'ar naște astfel o nouă ordine de greutate, de realizarea intențiilor în orice caz problema trebuie mai mult cugetată înainte de a trece la realizare, pentru a nu se mai ajunge la astfel de eșecuri rușinoase ca acest congres de care vorbim, la care a mai fost angajat și numele Principelui Moștenitor precum și al unor înalți profesori universitari.

Secțiunea tehnică și industrială a Astei

În ziua de 25 August a. c. întrunindu-se comitetul secțiunii Tehnice a Astei pentru consfățuire, în vederea modificării textului art. 18 din regulamentul general pentru funcționarea secțiunilor literare și științifice ale Astei, relativ, la aceasta secțiune, modificare care se impunea cu atât mai mult cu cât programul de activitate al fostei secțiuni economico-industrială și tehnică, nu mai corespunde, deoarece partea economică a secțiunii s'a despărțit, unindu-se cu secțiunea de științe sociale, — după mai multe dezbateri, secțiunea Tehnică și Industrială și-a precizat sfera de activitate în următoarele puncte:

1. Se va ocupa prin cursuri, conferințe, și publicațiuni cu răspândirea în masele poporului a tuturor chestiunilor de ordin tehnic industrial și agricol, și mai ales în ce privește uneltele agricole, mașinile agricole și industriale, și construcțiile rurale și agricole.

Va culege materialul necesar la unificarea nomenclaturii terminilor tehnici și industriali conluând cu celelalte secțiuni la întocmirea unui dicționar al nomenclaturii populare românești.

3. Va ține în curent publicitatea cu progresele noi ale științei tehnice, și va face cuvenitele recenzii în revista Asociațiunii.

4. Se va menține în strânsă legătură cu celelalte secțiuni și în special cu secțiunea social-economică.

Apoi Comitetul a cooptat ca membri activi ai secțiunii tehnice pe dnii Inginer șef I. Hosu directorul Regiunii a IV. C. F. R. și pe dl. inginer Aron Macșai antrenor din Cluj, în locul dlor ingineri Gh. Dușoi din Brașov, și Stan Vidrighin din Timișoara, care rămân mai departe ca membri corespondenți ai Astei.

CRONICA MEDICALĂ

Laboratorul „Lavoisier”. Ziarele anunță deschiderea în curând în Str. Cogălniciana Nr. 6. a unui laborator pentru analize microbiologice, serologice și chimice sub conducerea prof. Pamfil și dr.-ului Isaicu. Ideia nu poate de cât să fie primită cu o deosebită satisfacție de întreg publicul clujan, în deosebi de publicul românesc Clujul reclama de mult înființarea unui laborator cu toate că laboratoarele clinice ale universităților cu multă abnegație i-au stat la dispoziție și până acum O decongestionare însă a numeroaselor lucrări cari asaltul personalului științific se impunea. Conducerea noului laborator este vrednică de toată încrederea. Activitatea d-lui prof. Pamfil este bine apreciată în cercurile universitare, iar studiile d-lui dr. Isaicu care este elev al d-lui prof. dr. Iuliu Moldovan și care a lucrat timp mai îndelungat în laboratoarele profesorilor Levaditi și Cal-

mette, dela Institutul Pasteur din Paris, în domeniul sifilisului și tuberculozei experimentale sunt garanție care face ca publicul să se adreseze cu toată încredința noului laborator.

Scoala de surori vizitatoare Importanța instituției surorilor vizitatoare azi nu mai scapă nimănui. Fiind surorile de ocrotire elemente conștiințioase și având însuflețirea sacră a apostolatului alimentată de o inteligență care să conceapă marea operă de combatere a maladiilor sociale ce grăzesc la țară, ele vor trebui să fie auxiliarii prețioși al medicului combatant. Creдем însă că redeschiderea cursurilor pentru formarea unui nou contingent de surori vizitatoare va fi o bună ocazie când factorii în drept vor soluționa chestiunea locuinței, încălzitului și luminatului, cari până acum erau puse în sarcina comunelor cari în timpul d'în urmă în majoritatea absolută a cazurilor refuză acordarea lor. Ministerul Sănătății Publice va trebui să prevadă în viitorul buget al Asistenței Sociale sumele necesare pentru tranșarea în regie proprie a acestei arzătoare chestiuni fără a mai aviza la ajutorul departamentului internelor. Activitatea vizitatoarelor va trebui controlată mai de aproape. Ele vor trebui atașate unor organizațiuni sanitare sau de ocrotire socială existentă. Controlul pe care-l exercitează și îndrumările pe cari le dau actualele inspectorate ale surorilor de ocrotire se par insuficiente. Avem impresia că o parte a actualelor vizitatoare ar desvolta o activitate, dar ele sunt desorientate și lipsite de inițiativă; o altă parte se eschivează în mod consecvent dela ori ce muncă profitând de lipsa de control care dela centru nu se poate exercita cu succes; această categorie compromite bunul nume al instituției.

Crearea unui institut pentru combaterea cancerului. — Deodată cu senzaționalele descoperiri ale americanului W. E. Gye Edinbourg ajutat în studiul său de către I. E. Bornard, care a construit un ultra microscop special publicate în marele jurnal medical englez „Lancet” și cari în cel mai scurt timp au făcut ocolul lumii, dată fiind importanța pe care o prezintă una dintre cele mai teribile maladii, care este cancerul, sosește vestea înființării unui institut la Paris pe lângă catedra de anatomie patologică menit să se ocupe în mod sistematic de aceasta complexă chestiune. Dată fiind însemnătatea și jertfele pe cari le reclamă mereu cancerul, impunând în același timp și mai multor doctori francezi tributul mutilărilor repetite determinate de razele X până la aducerea jertfei supreme pe altarul științei medicale, în ultimul consiliu general al departamentului Senei, s'au făcut propuneri concrete pentru ca departamentul să depună nou efort în vederea creerii unui institut pentru combaterea cancerului și pentru concesionarea în mod gratuit a terenului necesar construcției contribuind în același timp și la acoperirea cheltuielilor și augmentând fondul adunat de comitetul de organizație constituit.

Răspândiți Societatea de Maine

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SAPTĂMÂNALĂ

INCEPE ȘCOALA . . .

Simțim pregătirile înfrigorate ale începutului noului an școlar. Satele din nou vor da asalt asupra orașelor, cari adăpostesc clădirile școlare. Dorul de învățătură este general, dar vai cât de mult mizeria încătușează marele elan! Atâta puzderie de tineret nu este suficient apărât de vitregia sorții. Internatele sunt neîndestulătoare. Societatea parcă uită să se organizeze pentru a interveni ca tinerele vlăstare să fie ocrotite în locuinți igienice și să le fie asigurată bucată bună de pâine. Nu vedem o mișcare generală în această direcție. Am avut totdeauna în Ardeal acele mese ale studenților, unde cele mai fruntașe dintre femei aveau grija unei hrane îndestulătoare. N'am vrea să piară obiceiul, ci punem la inima generoaselor femei această preocupare menită să îndeplinescă un nesfârșit bine pentru prosperitatea fizică și intelectuală a generației de mâine . . . Și mai avem un cuvânt: către profesurime. Să caute a fi părinți înțelegători și să sfârșească cu teroarea autorității și clasificării, câștigând sufletește pe discipoli pentru înaltele feluri ale științei . . .

HORIA TRANDAFIR.

— Terminându-se vara, revista noastră va apărea dela nrul viitor (38) în mod regulat, săptămânal, ca și în trecut, cu colaborări tot mai prețioase și în condiții tehnice tot mai desăvârșite.

Așteptăm . . . Așteptăm dela numeroșii noștri abonați și cititori să ne dea concursul pentru ca să facem un pas mai departe în direcția ideilor așa de scumpe nouă: să cunoaștem într'un mod complex și științific stările economice, biopolitice și sociale ale diferitelor localități și regiuni. Pentru aceasta este nevoie ca în fiecare centru de regiune să se constituie o grupare a fruntașilor cu scopul precis de a discuta cele trei categorii de probleme, a face posibilă anchetarea de către specialiști pe cari îl avem aici la Cluj și a susține cheltuielile de editură ale materialului strâns. Așteptăm ca intelectualii noștri să ne anunțe cât mai repede de hotărârea lor de a se grupa sub flamurile *Societății de mâine* pentru timpul necesar investigațiilor. De felul cum cărturărirea noastră va fi în stare să înțeleagă a lucra în mod efectiv în această privință, depinde și deșteptarea generală a interesului față de problemele cardinale ale vieții obștești. Așteptăm să fim informați repede despre hotărârea lor.

Congresul contabililor. — În zilele de 6, 7, 8 Septembrie are loc în Cluj al doilea congres al corpului contabililor autorizați și experți din întreaga Românie. Cu acest prilej se vor debata o seamă de probleme ce preocupă în mod intens linăra organizație a contabililor, a căror rezolvire favorabilă nu poate rămâne fără repercusiune asupra angrenajului societății. Asigurarea funcționarilor, întărirea simțului la solidaritate, concursul ce-l vor da statului în operațiunile de control ale vieții

economice-financiare, sunt chestiuni cari vor forma obiectul unor discuțiuni mature. Orașul nostru salută cu bucurie congresul lor și dorește spor la muncă. Orice inițiativă menită a contribui la sindicalizarea oricărei bresle sociale la noi, nu poate fi văzută decât cu satisfacție. — Cu ocazia acestui congres, *Colegialitatea* care este asociația funcționarilor români de bancă din localitate va pune în discuție dorința funcționarilor de bancă minoritari de a forma o organizație unică împreună cu colegii români. Se dă ca sigur că această dorință se va realiza, grație spiritului de înțelegere și colegialitate al funcționarilor români.

* **Ospitalitate . . .** În Reghin delegații Astei s'au bucurat de o primire caldă. Ceeace a impresionat foarte plăcut a fost buna găzduire din partea sașilor cari au pus la dispoziție apartamentele lor. Această dovedește că între românii și sașii din Reghin există raporturi sociale civilizate. Este un merit pentru fruntașii români locali, că au știut să se comporte astfel încât să câștige inima compatrioților noștri. Insuș președintele Astei s'a simțit dator în plină adunare să semnaleze ospitalitatea săsească.

* **Pentruca o carte să se citească.** — S'au ridicat glasuri la Astra cari constatau că actualele cărți pentru popor nu se prea citesc. Și cauza este în bună parte însăși cartea cum este astăzi scrisă. Țăranul în cele mai multe cărți este sfătuit, spovedit, certat, deci i ce predică moralitate, spirit real, cinste, omenie. Viața însă este cam crudă cu țăranul, căci nu prea are exemple vii în lumea cărturarilor. Pe sate cărturarii se cam ceartă între ei, de citit citesc puțin, valorile vieții îl cuprind și de multeori înșiși țăranii înzestrați cu un simț puternic de moralitate trebuie să intervină ca să curme spectacolele domnilor. — Sunt și stări de acestea, și atunci: dela cine să-și cultive gustul de citit? Pentruca o carte să prindă, e nevoie să-i fie prezintă de către cineva care este însuș cititor și știe să-i desvăluie cuprinsul cu emotivitatea necesară. Apoi cartea trebuie să fie de folos: să satisfacă o nevoie reală a zilelor, să atace probleme de actualitate. Este atât de crudă realitatea, încât astăzi nu ne prea arde de pildă de povești-bune pentru o altă vârstă a popoarelor. Cartea să fie smulsă din actualitate pentruca să servească o actualitate. Și aci nu se poate ajunge decât cu o moralitate superioară a cărturării și cu un sistem de anchete care să surprindă tainele stărilor actuale.

* **„Cineva care pleacă“.** Ne părăsește foarte amărât unul dintre prietenii noștri adevărați din vremurile grele. Sasul Lutz Korodi. D. N. Iorga are în Neamul Românesc sub titlul de mai sus următoarele rânduri ce pot fi o satisfacție pentru cel bruscat în mod atât de imprudent de administrația centrală (în nrul. viitor va scrie în „S. d. m.“ d. Ghibu' un articol despre acest caz):

«D. Lutz Korodi, unul din fruntașii Sașilor din Ardeal pleacă din țară, stabilindu-se la Berlin, și, la plecarea sa definitivă, publică în foile alor săi mai de aproape o îndreptățire a hotărârii sale.

Ea e pentru noi profund dureroasă. D' Korodi e un vechiu prieten al Românilor. Nu din cei sentimentali, cu cari

nu putem face nimic, fiindcă nici nu știu nimic serios, nici nu sânt capabili de o muncă folositoare. Ci unul din acei prieteni în perfecta cunoștință a lucrurilor și plini de inițiativă de cari avem cea mai mare nevoie mai ales astăzi.

A fost pentru actul din Mediaș al Sașilor. Și s'a înțeles în Consiliul Dirigent pentru a fi un fel de împunernic cultural al nației sale. Ca secretar general de Minister a și început o activitate chibzuită.

Pe urmă au venit alte vremuri. Supt regimul Averescu un sub secretar de stat mă întreba cine e «un anume Lutz Korodi». Însărcinările d-sale au rămas pe hârtie. I se dăduse o catredă, în așteptarea unui inspectorat. Acum câteva zile o adresă brutală a Ministerului l-a anunțat că e scos la pensie.

Pensia n'o primește d. Korodi. Dar un lucru va trebui să-l primească: asigurarea opiniei publice românești că maltratarea sa e opera unei guvernări mioape, iar nu a unui popor care-și cunoaște amicii și știe să li mulțamească.

* **Soc. Principele Mircea în Mănăstur.** Cu plăcere înregistrăm că Soc. Principele Mircea din Cluj își mărește localul propriu din Mănăstur care este pus în serviciul populației românești. Nouă amplificare este dictată de înființarea unei bucatării de lapte reclamate de considerațiunile sociale cari fac ca pe când mamele sunt ocupate în faarici și ateliere, copil rămas și acasă să primească lapte corupt. Fără a avea intențiunea de a face propagandă în favoarea alimentației artificiale, distribuirea laptelui sterilizat în anumite cazuri bine motivate și indicate de către medicul de consultațiune, se pare inevitabilă. În noul local se plănuește instalația unei sale de băi. Ne facem o datorie subliniind munca lipsită de sgomot a unor doamne foarte active atrăgând atențiunea publicului asupra faptului că obolul dat în beneficiul acestei soc. de binefacere este bine plasat. Este o obligațiune națională și umană a contribui după putință la susținerea unei opere care tinde la combaterea mortalității infantile determinate de maladiile sociale, mizerie, ignoranță și prejudicăți.

* **Rectificare.** — În articolul dlui profesor N. Ghiulea, »Spre sindicalismul integral« publicat în numărul trecut al acestei reviste, s'au strecurat unele erori cari schimbă cu totul înțelesul frazelor, și pe care suntem nevoiți să le rectificăm aci.

Vom publica din nou frazele eronate astfel cum trebui cetite.

La pg. 613 col. II rândul 12 de jos în sus, se va citi:

»Partidul liberal este un mare și puternic partid, folositor țării, care a făcut mult pentru această țară și va mai face, însă, ca orice partid, este reprezentantul unor anumite interese economice și din nefericire nu este reprezentantul intereselor economice și sociale ale marelui majorității a poporului nostru.»

Le pg. 613 col. III. rândul 32 de sus în jos, se va citi după punct aliniat nou:

»Nu vom readuce aici discuțiile asupra intențiilor nemărturisite ale partidului liberal, pe care le-a avut când a înființat aceste camere. Totuși suntem datori să-i mulțumim . . .«

SĂPTĂMÂNĂ ECONOMICĂ - FINANCIARĂ

Soarta grăului Recolta îmbelșugată de grâu ne-ar fi îndreptățit să credem că vom avea un export mare de grâu. Și totuși tranșacții nu sunt, porturile rămân pustii, vapoare nu se îndepărtează încărcate cu grâu, de porturile noastre.

Care să fie cauza?

Răul e evident și cauza nu mai puțin. Statul percepe o taxă de export de 29 lire sterline la fiecare vagon de grâu, adică 28.30—28.420 lei după cursul de astăzi. Prețul grăului nostru, după cum-păraturile mararilor, este dela 90.000 până la 100.000 lei vagonul, după greutatea la hectolitru și curățenia lui. Producătorii ținând la acest preț, tranșacțiile de export nu s'ar putea încheia de cât la 11.000—12.9000 lei vagonul.

Prețul ar fi bun, producătorii ar câștiga mult, Statul de asemenea. Numai că nu poate cumpăra nimeni grâu românesc cu acest preț, când grăul sârbesc se oferă la vapor 78.000 lei vagonul, iar grăul rusesc la 80.000 lei vagonul.

Tranșacții de export nu se vor putea încheia deasupra prețului de 80.000 lei vagonul. Acum cine va ceda? Cine se cuvine să cedeze? Statul să renunțe la enorma taxă de 20.000 lei la vagon, sau producătorul să reducă cu 30.000 lei prețul său de vânzare al fiecărui vagon? Drept ar fi o soluție mijlocie. Statul să-și reducă la jumătate taxele sale de export!

Lonea. Povestea comercializării e fără sfârșit. Nu doar că ele ar fi numeroase, dar formele administrației sunt atât de complicate, încât de zeci de ori viața noastră economică este turburată de una și aceeași chestie. Ai crede că interesele Statului sunt astfel ocrotite și în zădar guvernul a fost acuzat de spoliare a averei Statului prin mijlocul comercializării. Lucrurile însă nu stau așa; ca totdeauna *forma mănâncă fondul*, și Statul este jefuit pur și simplu.

Averea publică a servit totdeauna, și va trebui să servească și în viitor, la acoperirea unei mari părți din obligațiile Statului, pentru sarcina contribuabililor — care niciodată nu a fost echitabil repartizată între toți — să fie mai scăzută. O avere mare a Statului și bine administrată, ar aduce pacea și prosperitatea în societate.

Astăzi Statul își instrăinează, una câte una, toate bogățiile sale, și aruncă asupra contribuabililor sarcini din ce în ce mai grele. Astăzi Statul se declară incapabil de a avea avere și de a se administra singur. Astăzi Statul se pune sub interdicție, își alege tutori lipsiți de bună credință, cari îi evaluează la nimic averea sa, și se mulțumește pe o sumă anuală problematică, pe care tutorii săi i-o oferă.

Mina de cărbuni Lonea este prețuită în întregime la 50 mil. lei când numai instalațiile de curând comandate prețuiesc atât. Particularii — tutori aduc tot atât, și după ce se pun deoparte toate beneficiile de care Statul nu se folosește, profitul net — dacă va mai fi — să împarte pe din două.

Halal gospodărie! Vai de această țară!

Camerile agricole. Rezultatul așteptat a fost atins: Listele țărănești-naționale au învins în majoritate listele cetățeno-guvernamentale, alcătuite exclusiv de oameni ai partidului liberal, funcționari în

subordinea guvernului, averescani la remorca guvernamentală și minoritari.

De aici o serie întreagă de întrebări.

Lupta a fost pusă pe temeiul politic. Guvernul liberal de astăzi, împreună cu guvernul virtual al d-lui general Averescu pe care îl dorea t. Brătianu, au fost învinși. Guvernul de mâine dorit de țară, și care va fi dat în cele mai strânse alegeri va fi un guvern al opoziției unite. Pentru ce și partidul liberal și cel averescan neagă evidența, și continuă a crede că voința tuturor va fi înfrântă?

Cu toate intrigiile, trecând peste toate greutatele locale, opoziția a dovedit că poate rămâne unită, este capabilă de o acțiune comună. Pentru ce atunci nu se recunoaște posibilitatea unui guvern dat de cele două partide de opoziție coalizate?

Minoritarii mai mult ca niciodată au avut de suferit de pe urma unei guvernări în afară de lege. Plângerile la Liga Națiunilor se țin lanț. Partidul liberal le-a suflat de nenumărate ori în obraz că el nu înțelege să le facă nici o concesie națională. Pentru ce atunci minoritarii au putut sprijini un guvern păgubit totuși, când știau bine că de rezultatul politic al acestor alegeri depindea viața guvernului?

Întrebările toate au răspunsuri

Cu plecarea guvernului de astăzi, cade nu un partid ci un regim, și toți corbii vieții noastre publice dau ultima luptă pentru a nu le scăpa prada ce o țin fără drept în ghiră.

În ce privește minoritarii, știm că Sașii vor fi în toată viața lor guvernamentali, iar ungurii, cât timp vor fi conșuși de groșii lor, vor merge unde îi ducea Ștefan Tisza altă dată, și unde astăzi îi duce fratele acestuia Koloman: în apele partidului liberal.

Camerile de comerț și industrie. În această lună au loc alegerile pentru Camerele de comerț și industrie. Dacă rezultatul alegerilor pentru Camerele agricole nu ar fi fost interpretat politicește, am fi fost îndreptății să credem că alegerile pentru Camerele de comerț și industrie ar fi păstrat un caracter mai puțin politic. Astăzi cu toate stăruințele, afară dacă nu se va face pretutindene înțelegere între toți, se vor da și aci mari lupte politice pentru consolidarea sau zădărnicierea unor rezultate. Partidele opoziției nu se pot retrage din luptă fiindcă un rezultat în favoarea guvernului ar anula înțelesul politic al celorlalte alegeri și s'ar desăvârși argumentarea guvernului că din alegeri speciale cu caracter economic nu se pot trage concluzii politice.

Alegerile pentru camerele de comerț și industrie nu pot fi sustrate politice și din alt punct de vedere. Alegerea listelor propuse de guvern ar însemna aprobarea întregii politici economice a guvernului, ceea ce reprezenta un dezastru moral nu numai economic.

Guvernul deci va trebui să fie înfierat cu un vot de blam și la alegerile pentru camerele de comerț și industrie. Numai astfel va ajunge să se convingă, rând pe rând, că nimeni nu-l mai vrea

Jocurile de noroc. Se comentează știrea că pe când noi am interzis jocurile de noroc la stațiunile balneare și climaterice, ungurii le înființează pretutindeni. Stațiunile noastre decad, Sinaia și Cons-

tanța și-au pierdut fama, iar stațiunile ungare, chiar Budapesta, unde s'a hotărât înființarea unui mare Casino cu ruletă, se vor ridica și vor fi un mare mijloc de atragere a străinilor.

Se poate, și această speculă a decăderii oamenilor poate fi sursă de venit pentru Stat, și aceasta nu este singura speculă oficială a vicțiilor oamenilor, totuși — *bine s'a făcut*.

Constanța într'o decădere edilitară și o murdărie orientală atrăgea în trecut mii și mii de oameni, numai din pricina viciului jocului de noroc care se resfăța în splendorul ei Casino de pe malul mării. Nimeni nu se mai gândea că trebuie să se facă ceva și pentru ridicarea și înfrumusețarea celui mai mare port al nostru și care ar putea să constituie o mândrie pentru țara noastră.

Vizitatori se pot atrage și pe alte căi. Domnilor edili luați măsurile necesare!

Școala de surori infirmiere din Cluj

În ziua de 1 Octombrie a. c. se re deschide în Cluj școala de surori vizitatoare (numirea din trecut surori de ocrotire) ca va dura 2 ani.

Eleve fiind bursierele Statului, întreținerea lor în institut pe durata cursului va fi gratuită.

După terminarea cursului, surorile vizitoare vor deveni funcționare de stat, vor primi un salariu de bază de 450 lei lunar plus toate adausurile convenite, locuință și încălzit gratuit, în total 1700 lei lunar, vor fi obligate a se duce ori unde va fi necesitate și unde vor fi repartizate de autoritatea superioară. Încă la începerea cursului elevele primesc gratuit o uniformă care sunt datoare a o purta.

Persoanele cari doresc să urmeze cursul școlii de surori vizitatoare, își vor înaintea cererea cel târziu până la data de 15 Septembrie a. c. pe adresa: Direcțiunii Regiunii I a Ocrotirilor Sociale Cluj, calea Victoriei 27, etaj II, anexând actele următoare:

1. Certificat de botez, din care să rezulte, că a împlinit vârsta de 20 ani și nu a trecut de 40 ani.
2. Certificat de cetățenie română.
3. Certificat școlar doveditor de absolvire a cel puțin 4 clase de grad secundar.
4. Certificat medical doveditor că sunt sănătoase.
5. Certificat de moralitate dela primărie și certificarea preotului în comunele rurale.
6. Obligațiune în scris, vidmată de părinți sau tutori, de a servi la Stat cel puțin 5 ani, sau în caz de refuz, vor înalpa costul întreținerii ce li s'a dat.

După primirea avizului de admitere la curs, elevele vor aduce cusine: 3 șurjuri albe încheiate și cu mâneci, rufe de corp suficiente pentru schimbul de două ori pe săptămână, un săculeț pentru rufe, câte una perină și una pătură sau plapomă.

Direcțiunea Regiunii I-a Ocrotirilor Sociale Cluj.

Cititorii nu uită că printre îndatoririle de fiecare zi este și achitarea în mod anticipativ, a abonamentului.

ARONSON

Mare casă de expediție și transport, cu legăturile cele mai sigure în țară și streinătate
Firmă veche de perfectă încredere
BRAȘOV, Piața Libertății
(casa veche a Sfatului orașenesc)

Intreprinderile Forestiere Române

SOCIETATE ANONIMĂ

Capital Social și Rezerve Lei 70,000.000

S E D I U L :

Cluj, Calea Regele Ferdinand No. 36.

U Z I N E L E :

Valea-Drăganului gara Poieni, Coșnea gara Trotuș,
Leșnic halta Veșel, Cloșani.

Adresa telegrafică: „FORESTIERA“ Telefon 11—50
Desfacerea mărfurilor se face prin Reprezent. Generală

„COMERȚUL LEMNULUI“ S. A.
Cluj, Regele Ferdinand No. 38.

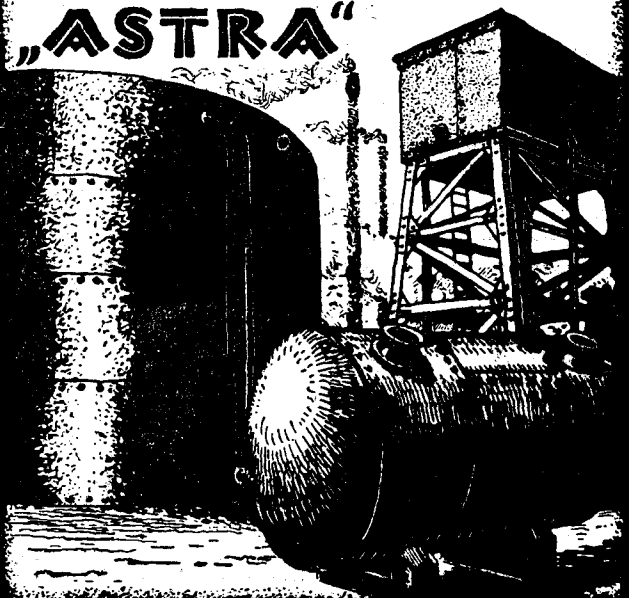
Adresa telegr: „COLE“ — Telefon 11—50

PENTRU

REZERVOARE

DE TOT FELUL - DE TOATE DIMENSIUNILE
PENTRU TOATE LICHIDELE
CEREȚI OFERTE LA

„ASTRA“

ASTRA - PRIMA FABRICA ROMÂNĂ DE VAGOAJE ȘI MOTOARE ȘI
UZINELE ÎN ARAD - DIR. GEN. ÎN BUCUREȘTI STR. L. CATARGIU 11.

Articole de modă pentru bărbați, mărunțișuri, ciorapi,
porțelan și sticlărie, cărucioare pentru copii și jucării,
se pot afla în asortimentul cel mai mare și mai ieftin
în Magazinul nostru.

GRATIS

puteți avea 3500 Lei, dacă veți cumpara orice la

Magazin „Parisien“ S. A.
Cluj, Calea Regele Ferdinand Nr. 12

deoarece Direcțiunea Magazinului Parisien S. A. a decis, ca să restituie cumpărătorilor săi o anumită cotă din venitul firmei și anume, în ziua de 25 a fiecărei luni

va trage la sorți în prezența notarului public 3 obiecte de valoare

puse la vedere publică în vitrina firmei și obiectul, ori contravaloarea acestuia, îl predă câștigătorului norocos. :::::

Bilete de loterie se vor da gratuit în magazinul nostru
fiecărui cumpărător.

Se pot vindeca bolile de plămâni?

Această importantă chestiune

este tratată de autor, de Dr. med. Guttman, și prim-medic al lui Finsenkuranstalt din Berlin, într'o broșură bogat ilustrată.

Această broșură o obține orice medic gratuit și fără taxă de porto prin firma:

PUHLMANN & Co., BERLIN D, Müggelstr. 25-25a

Adresa

D. Dr. Victor Deleu, din
Calea R. Ferdinand 34

„LEBELA“ S. A.

CLUJ, STR. IAȘILOR Nr. 14.

Prima fabrică română de
PLAPOME, saltele, vestimente de pat,
vată și pentru prelucrare de pene aran-
jată cu curent electric.

Magazin de candelabre pt. Ardeal S. A.

CLUJ, CAL. REG. FERDINAND 11.

**Mare depozit de lămpi
și material electric!**

VÂNZARE EN-GROS ȘI EN-DETAIL

Magazin de încălțăminte

PETRE S. BACIU

București, Strada Academiei No. 16.

Se găesc gata și comenzile
se efectuează pror.pt.

ARDEALUL S. A. INST. DE ARTE GRAFICE
STRADA MEMORANDULUI No. 22

Tipografia Ardealul

execută lucrări tipografice, imprimate,
cărți în cele mai bune și mai artistice
condițiuni tehnice.

Librăria Ardealul

este asortată cu ultimele cărți românești
și streine, cu reviste și tot felul de rechizite
școlare. Mare desfacere de cărți didactice.
Depozit bogat în registre de contabilitate. —
Intelectualii vizitează des această librărie
pentru a se pune la curent cu noutățile literare
și științifice.

In atenția școalelor!

Mare depozit de cărți

școlare pentru școlile

primare și secundare la

Librăria Ardealul

Marea Expoziție generală și Târgul de Mostre din Chișinău

Avem prilejul să admirăm o impozantă expoziție națională contribuția tuturor provinciilor, dar în același timp și o expoziție internațională căci Franța, Italia, Polonia, Ceho-Slovacia etc., participă cu pavilioane speciale.

Vizitați cu toții Expoziția din Chișinău 75% reducere pe C. F. R.

Aveți cel mai bun prilej să cunoașteți Basarabia, populația și producția ei. Nu vă trebuie pentru această călătorie *nici o legitimație*, căci printr'un ordin circular apărut în Nr. 187 din Foia Oficială C. F. R. din 27 Iulie, dat tuturor stațiilor din țară, se acordă pentru Expoziția din Chișinău 75% reducere, adică jumătate bilet, care se poate folosi și la dus și la întors. Iar expozanții beneficiază pentru transportul mărfurilor lor de 50% reducere și vagonul lor de marfă se atașează cu precădere la primul tren de persoane ce pornește în direcția Chișinău. Calea cea mai potrivită din Ardeal spre Capitala Basarabiei este via Brașov-Ploiești, aci se schimbă la 9¹/₂ trenul (Trenul București—Chișinău) care sosește la distenație la 11 dimineața.

Expoziția va dura 6 săptămâni, până la 30 Septembrie.

Fabricanții cari din diferite motive n'au putut încă trimite produsele lor, pot expune mai târziu, chiar la începutul Septemvrie căci Familia regală vine la Expoziție între 7—9 Septemvrie când va avea loc și decernarea premiilor, diplome și medalii de aur, argint, bronz. Toate celelalte lămuriri în chestia Expoziției pentru Ardeal dă Societatea Anonimă „RUDOLF MOSSE“, Cluj, Strada Regina Maria 37, sau filialele ei din Oradea: Bulevardul Regele Ferdinand No. 14, Arad: Bulevardul Regina No. 10 Timișoara: Strada Mercy No. 2.